

Lammas & vuohi

3/2012

Lammas ja trendit

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

Lampaan
aistit

Uusia tuulia
vuohiyhdistyksessä

Erilaiset
laumanvartijat

PRO
Agria

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä yli 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja. Vähintään 20 kg:n villaerästä valmistamme myös ns. oman erän karstalankaa.

Villat meille - langat teille

TEKEMISEN ILOA - OHJEET MEILTÄ

Käsityömallit, joihin on saatavissa ohjeet, näet nyt sivuiltamme kohdasta tuotteet/käsityöohjeet. Lähetämme ohjeet lankatilauksen yhteydessä. Tutustu kuviin ja tee tilaus!

**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**

Arvostetut lampaat arvostellaan

Karjanäyttelyillä on Suomessa pitkät perinteet. Viime vuosina on kuitenkin edetty melko matalalla profiililla. Oikean rakenteen arvostus ja tunnistaminen ovat laskeneet näyttelytiheyden harventumisen myötä. On jopa puhuttu, että on siirrytty indeksijalostukseen rakenteen kustannuksella.

Rotua positiivisesti eteenpäin vievä kilpailuhenki nousee jalostajien keskuudessa, kun parhaat lampaat ottavat aika ajoin näyttelykehissä mittaa toisistaan.

Syksyllä 2012 käännetään uusi sivu lammasnäyttelyiden historiassa Suomessa. Vuosikymmenen lammaspäätapahtuma on luvassa Helsingin ELMA-messuilla, jossa lampaat näyttelyn teemaeläimenä valtaavat Mesukeskuksen.

Luvassa on korkean profiilin lammasnäyttely lukuisine sarjoineen, ulkomaisine tuomareineen, reiluine palokintoineen ja median edustajineen. Viedään joukolla lammaspääkaupunkiin suuren yleisön silmien alle arvostettavaksi ja arvosteltavaksi!

Alkusyöksyllä järjestetään lisäksi päsihuutokaupat Tuorlassa ja Ilmajoella. Tervetuloa mukaan harjoittelemaan näyttelyyn valmistautumista, esittämistä ja tietysti huutamista!

8

Koskettelu ja tuntoaisti ovat tärkeitä lampaiden välisessä kanssakäymisessä.

Kuva: Eila Pennanen

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4** Pääkirjoitus
- 5** Edunvalvonta
- 6** Tuoretta satoa
- 14** Aidan toiselta puolen
- 15** Parhaat päältä
- 25** Lammastaloutta 1920-luvulla
- 32** Paimenten pakinat
- 34** Eläinlääkäri
- 40** Lammashaasta lautaselle
- 42** Lampurin kuulumisia

VOOHIPALSTA

- 36** Vatajarannan tila tekee vuohenjuustoa
- 38** Uusia tuulia vuohiyhdistyksessä

ARTIKKELIT

- 8** Kurkistus lampaan aistimaailmaan
- 10** Kalusteet rajan takaa?
- 12** Aasit petovahdissa
- 16** Suffolkit saapuivat Suomeen
- 19** Megatrendit tuotteistamisen apuna
- 23** Itämeri on vahva ruoka-alue
- 26** Onnistuneen ruokinnan perusta
- 29** Geenivarannot juhlaseminaarin aiheena

16

Kuva: Anne Konsti

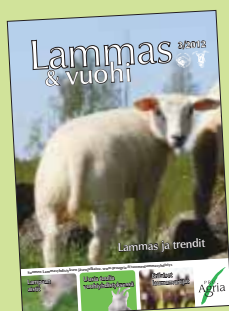
Suffolk on hyvä karkea-rehun käyttäjä.

40

Kuva: Terhi Torikka

Kesällä haudutetaan rosvo-paistia.

Tilaushinta: 69 €/vuosikerta 2012 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi

Paino: T-Print Ky, Hyvinkää
Kansikuva: Sarita Mikkonen
pikkukuvat: Eila Pennanen, Pia Parikka

Toimituksen osoite:
Terhi Torikka
Kuutostie 470,
59130 Koitsanlahti

Päätoimittaja:
Pia Parikka
Puh. 020 747 2451
pia.parikka@proagria.fi

Ilmoitusmyynti:
Riikka Miikkulainen
Puh. 040 673 4179
riikka.miikkulainen@proagria.fi

Toimitussihteeri:
Terhi Torikka
Puh. 040 752 6363
terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta:
Tapio Rintala
Johanna Alamikkotervo
Janne Jokela
Sebastian Nurmi
Susanna Nuutinen
Jan Suttle
Airi Timonen

ISSN 0785-7276

Seuraava lehti 4/2012:
Ilmestyy 5.10.2012
Aineistot 31.8.2012 mennessä.

Tervehdys teille, kollegat ympäri Suomen

Tätä kirjoittaessa peltotyöt ovat täällä Pohjois-Karjalassa vielä kesken. Myöhäisen ja kylmän kevään ansiosta kevätkiireet tuntuvat entistäkin kovemmilta – vai johtuisiko se lampuriin kertyvistä ajokilometreistä, kun päivässä ei ehdi tehdä niin paljon kuin ennen? Karitsointien jälkeen on silti ehditty jo *Aadam Kaivon* erinomaisen työn tuloksena keritä lampaat ja heittää osa laitumille. Työntekijäni, *Marje*, ehti pitää talvilomansa pois juuri ennen peltotöitä. Miten sitä ennen pärjäsin ilman Marjea?

Painaako teillä muilla työt niskassa niin, ettei tiedä mistä aloittaisi? Ammatilliset oppilaitokset tarjoavat oppilaitaan palkalliseen tai palkattomaan harjoitteluun. Työnarkomaniaan sairastuneena päätin jo muutama vuosi sitten, että jotain on tehtävä loppuelämän helpottamiseksi. Aloin etsiä harjoittelijaa kesätöihin. Minuun otti yhteyttä Marje, ehdottaen oppisopimusta. Systeemi oli minulle vieras, joten tarvittiin oppisopimuskeskuksen ja oppilaitoksen konsultaatiota. Räätelöimme yhdessä sopimuksen.

Oppisopimuksen osapuolina ovat työntekijä, työnantaja ja oppisopimuskeskuksen koulutustarkastaja. Sopimuksessa määrätään myös oppilaitos vastaamaan tietopuolisesta koulutuksesta. Työntekijän kanssa laaditaan normaali määräaikainen työsopimus. Alussa voi olla muutaman kuukauden koeaika. Työehdot palkkatietoineen löytyvät työehtosopimuksesta (Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus). Ely-keskuksesta on mahdollista hakea palkkatukea (meillä tukea maksettiin 41,18 €/pv) ja Oppisopimuskeskuksesta koulutuskorvausta (alkuun 200 €/kk, myöhemmin 100 €/kk). Työnantajalla on velvollisuus opettaa ammattiin kuuluvat työt opinto-ohjelman mukaisesti. Oppisopimus huipentuu näyttökokeisiin ja tutkinnon suorittamiseen.

Kolmen vuoden oppisopimus on takana ja Marje työskentelee nyt vakituisena työntekijänä. Laitimme suunnitelma siitä, mitä missäkin vaiheessa opetellaan, piti aika hyvin. Onnistumista edesauttaa, jos henkilökeimiat toimivat hyvin. Meillä niin kävi. Marjen käsiin uskallan lampaani luottaa ja lähteä pidemmällekin lomalle!

Oppisopimuksesta innostuneena meillä on hyödytty myös harjoittelijoista. Tänä keväänä on ollut harjoittelussa eläintenhoitajaopiskelija karitsointiaikaan ja kerinnöissä. Peltotöiden aikaan keväällä ja syksyllä harjoittelussa on agrologiopiskelija. Aloitimme lampolarutiineilla, nyt on menossa peltujen muokkaus. Kesäloman jälkeen *Heidi* pääsee mukaan syyskaritsointiin, viljankuivaukseen ja puintitöihin. Porukalla työt hoituu rattoisammin!

Kevään aikana täällä kuului todella ikäviä uutisia. Parin viikon sisään paloi lähetytyillä kaksi navettaa, useita kymmeniä nautoja mukanaan. Toisessa palo alkoi oikosulkuun menneestä lantaraapasta. Isäntäväki oli lomalla ja lomittaja töihin tullessaan lantaraapan toimimat-

Pertti-pässi

Kuva: Henriikka Leppänen

tomuutta ihmetellessään haistoi savun. Vanhan navetan yläkerrassa kuivaheinät syttyivät tuleen. Palo eteni nopeasti pudottaen katon mullien niskaan. Muutamia eläimiä saatiin pelastettua sitomalla yksitellen pihapuihin kiinni. Navetan, heinien ja nautojen lisäksi palossa menivät kaikki koneet ja pelloille varatut siemenet.

Toinen palo sattui lypsynavetassa, jota rakennettiin 2006 yhtä aikaa meidän lampolan kanssa. Iltatarkastukselle mennyt isäntä havaitsi jo alkaneen palon liian myöhään. Muutamia lehmiä saatiin ulos, mutta eläinlääkäri määräsi nekin lopetettavaksi. Räjähdysmäinen tulipalo vei nuorkarjaa ja kolmea ummessa olevaa lehmää lukuun ottamatta kaikki lehmät. Perheessä oli panostettu paljon eläinainekseen. Hetkessä vuosien työ oli menettänyt. Palo alkoi maitohuoneesta, ilmeisesti jäähdytyslaitteesta. Vikavirtasuojat ja muut laitteet olivat määrätysten mukaiset.

Tulipalot ovat ehkä yksi pahimmista ja todennäköisimmistä onnettomuuksista maataloilla. Onhan teillä vaakuutukset ajan tasalla keskeytysturvaa myöten? Onhan sähkölaitteet ja työkonet kunnossa? Muistattehan työturvallisuuden kiireenkin keskellä? Onhan tilalla pelastussuunnitelma kaikkien siellä työskentelevien ja asuvien tiedossa? Onhan palovaroittimia ja sammuttimia tarpeeksi? Onhan tärkeistä asiakirjoista ja tiedostoista varmuuskopiot, mieluummin jossain muualla kuin siinä samassa toimistossa mappien ja tietokoneen kanssa?

Paikallinen vapaapalokunta kävi menneenä talvena pitämässä meillä paloharjoitukset. Lampolassa käytiin teoriassa läpi, mistä lampaita pyritään hätätilanteessa saamaan ulos, minne ne viedään ja mihin saadaan palokatkoja. Käytiin läpi kriittiset pisteet ja mietittiin parannuksia. Molemmat osapuolet pitivät tapaamista hyödyllisenä ja turvallisuutta lisäävänä.

Turvallista ja stressitöntä kesää,

Helinä Leppänen

Noittaaan Tila

Lammastaloutta Euroopassa

MTK:n lammasvaliokunta teki historiallisen (ensimmäisen) matkan Sloveniaan ja Italiaan huh-tikuun lopulla. Matkalla tutustuttiin paitsi lampaankasvatukseen Välimeren rannoilla, myös tuotteiden jatkojalostukseen tiloilla. Käyntikohteet oli valittu niin, että pääsimme vierailemaan sekä EU:n perustajajäsenmaassa että uusimmassa Euro-maassa.

Lensimme Ljubljanaan, jossa oli majapaikkamme matkan aikana. Sieltä tehtiin parina päivänä retkiä eri puolille Sloveniaa, ensin etelään lähelle Kroatian rajaa, toisena päivänä kohti Pohjois- ja Itä-Sloveniaa. Slovenia on pinta-alaltaan Uudenmaannäköinen kokoinen ja asukkaitakin on saman verran, noin kaksi miljoonaa. Kolmantena päivänä tutustuttiin Italian Triesten seutuun. Vierailimme useilla tiloilla, ja maaseutua tuli nähdä aika kattavasti, pikkubussimme mittariin kertyi noin 900 kilometriä.

Ennen matkaa meitä kiinnosti, miten lampaiden tuet ja etenkin merkintäasiat olivat etelän maissa. Lisäksi kiinnostivat hygieniasäännökset ja niiden noudattaminen. No, merkkejä tuli molemmissa maissa olla lampaila 2, niistä usein toinen oli tatuointi, joka oli Sloveniassa helppo suorittaa, koska eläimen tunnuksessa oli vain maatunnus SI ja kuusi numeroa. Maassa on lampaita noin 120 000,

joten numerot riittävät hyvin. Meille säilytetyillä pitkillä numeroillahan loppuu lampaiden korvanpituudet pahasti kesken. Italiassa on mahdollista käyttää myös nieltävää boluskapselia. Korvamerkkejä käytettiin vähemmän, koska eläimet laidunsivat perinnebiotoopeilla, jossa kasvoi varsin piikkisiäkin pensaita. Teuraaksi menevillä eläimillä, samoin kuin eläinten siirroissa, olivat käytännöt Suomea joustavampia.

Monilla käymistämme tiloista jalostettiin lampaanlihaa edelleen makkaroiksi tai kokonaisia ruhoja paistettiin juhlaruokaiksi, tai tehtiin lampaan maidosta tuotteita. Teurastustapahtui aina teurastamoissa, mutta ruhojen paloittelu ja makkaran valmistus ja kuivaus tiloilla. Valmistustiloja koskivat samat hygieniavaatimukset, jotka meidänkin toimintaamme täällä Suomessa säätelevät. Työtilat olivat siistejä seinä-, lattia-, ja kattomateriaalit helposti puhdistettavia, ei puuta tiloissa ja niin edelleen. Kylmälaitteet ja lämpömittarit olivat asialliset. Riskimateriaali pakastettiin ja toimitettiin hävitettäväksi yhdessä raatohenkeruun kanssa, joka oli ainakin Sloveniassa viljelijälle ilmaista. Terveystarkastaja kävi tiloilla vuosittain ja vesinäytteitä otettiin säännöllisesti.

Näin suomalaisen silmin katsottuna hygieniataso oli sangen riittävä,

säännöthän ovat samat koko EU:n alueella. Tuntuu, että tarkastajat ovat siellä ammattitaitoisempia; Suomessa olisi jokaiselle tilalle vaadittu lisäksi pari kolme tuulikaappia ja vessaa, hygieniatasoon ei tällä olisi vaikutettu, mutta olisihan saatu lisää kuluja toimintaan.

Karitsoja laitetaan teuraaksi paljon jo aika nuorina, jolloin ruhopaino on vain 12-14 kiloa. Tämä johtuu usein siitä, että lampaita pidetään maidon vuoksi, ja silloin on hyvä saada karitsat nopeasti pois jaloista. Lihan hinta on myyntitavasta riippuen 4-6 €/kilo. Osa lampaista myydään niin, että hinta maksetaan elävän eläimen painosta. Tuet lampaille tulivat lähinnä maaperän kautta, lampaat laidunsivat usein perinnemaisemaa. Lisäksi alkuperäisrotuja kasvattavat saivat tukea.

Lopuksi vielä käynnissä olevasta tukiuudistuksesta. Kaikki tuethan ovat katkolla 2014 alkaen, joten neuvoteltavaa riittää. Jo nyt on selvää, että jatkoajoja tarvitaan, kaikki ei ole ajoissa valmiina. Vaikein on tilanne A- ja B-alueilla, sillä muut tuet jatkuvat ehkä vähän muunneltuina, mutta 141-tuki on loppumassa kokonaan, ja jos näin käy, monet tuotantosuunnat ovat loppumassa Etelä-Suomesta. Jotain siis täytyy keksiä tilalle.

Suomen Lammasyhdistys r.y. hallitus 2012

Tapio Rintala, puheenjohtaja, puh. 0500 257 280, rintala.tapio@gmail.com, Oripääntie 999, 21900 Yläne

Janne Jokela, varapuheenjohtaja, puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi, Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. 0400 686 616, heikkila.timo@kotinet.com, Arolantie 88, 85200 Alavieska

Airi Timonen, puh. 050 494 2079, airi.timonen@keti.fi, Kiteentie 13 A, 82500 Kitee

Varajäsen: **Eeva Piesala**, puh. 040 847 4424, piiku@piiku.fi, Piesalantilantie 17, 41900 Petäjävesi

Petri Leinonen, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.inet.fi, Jokivarrentie 1651, 95529 Kukkola

Varajäsen: **Anne Jurva**, puh. 040 771 3209, janne.jurva@pp1.inet.fi, Kurvilansaarentie 14, 95340 Loue

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721, studio.sebastian@netlife.fi, Bovikintie 25, 10600 Raasepori

Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286, late@lampuri.fi, Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

Susanna Nuutinen, puh. 050 340 5130, susanna.nuutinen@putkisalo.fi, Putkisalontie 172, 58900 Rantasalmi

Varajäsen: **Kaarin Knuuttila**, puh. 040 578 6317, kaarin.knuuttila@pp.inet.fi, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi

Jan Suttle, puh. 0500 820 243, jansuttle@netscape.net, Vuohelantie 34, 38250 Roismala

Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 044 284 0532, mikaela.ingo@agrolink.fi, Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars

Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.

Tuoretta satoa

KOONNUT: Pia Parikka

MAISEMANHOITAJAT YKSIIN KANSIIN

Lampaiden ja vuohien käytöstä maisemanhoitotyössä on koottu sisällöltään yleisluontoinen ja ajaton koulutusmateriaalivihkonen. Tarkkojen tukisummien esittämisen sijaan tavoitteena on kasvattaa tietoisuutta siitä, mitä on huomioitava, kun ryhtyy hoitamaan maisemia lampaille tai vuohilla. Maisemanhoidon mahdollisuudet ja arvo on toinen tärkeä teema.

Maisemanhoitovihkonen on julkaistu suomeksi ja ruotsiksi, ja sen voi ladata maksutta käyttöönsä osoitteesta www.proagria.fi/ep. ProAgria Etelä-Pohjanmaan Monipuolinen lammas ja vuohi-hanke on koonnut vihkon yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten kanssa.

KARITSAT PURKKIIN JA PALVIIN KUIVANIEMELLÄ

Pohjois-Suomen rahtiteurastusmahdollisuudet ovat parantuneet, sillä Osuuskunta Kuivaniemen Tilaliha on laajentanut toimintaansa karitsojen rahtiteurastuksiin.

Porisäntien omistamassa vuonna 1998 rakennetussa laitoksessa teurastetaan, paloitellaan, vakumoidaan ja jatkojalostetaan alle yksivuotiaiden lampaiden lihaa. Karitsa taipuu Kuivaniemellä kylmäsavuksi, erilaisiksi makkaroiksi ja säilykkeiksi.

Karitsoja käsitellään helmi-syyskuussa. Loka-tammikuussa Kuivaniemen teurastamo on varattu poroteurastuksiin. Vanhoja lampaita ei Kuivaniemellä teurasteta.

Lampurit järjestävät itse eläinten kuljetuksen teurastamolle. Osuuskunta Kuivaniemen Tilaliha sijaitsee Oulun ja Kemin puolivälissä.

E-MERKKI LENKKIIN

Evira on hyväksynyt lampaille uuden elektronisen korvamerkkimallin. Duflex FT -niminen merkki on ensimmäinen lenkkimallinen eMerkki, joka on hyväksytty Suomessa lampaille ja vuohille. Merkin valmistaja on Destron.

Duflex FT -eMerkki on väriltään keltainen. Se painaa 3,4 grammaa. Arvonlisäveroton kappalehinta on 2,05 euroa. eMerkkiä voidaan Suomessa käyttää apumerkkinä. Päämerkin on oltava perinteinen visuaalinen korvamerkki.

Duflex FT -merkistä on tarjolla myös perinteinen lenkkimallinen visuaalinen vaihtoehto. Kappalehinta on 0,40 euroa + alv ja väri keltainen. Lisätietoja: www.korvamerkki.fi

SUOMEN LAMMASYHDISTYS FACEBOOKISSA – UUDET VERKKOSIVUT TYÖN ALLA

Lammaskerhojen kattojärjestö ja lampureiden ykkösyhdistys, Suomen Lammasyhdistys ry, jonka jäsenjulkaisua juuri luet, on siirtynyt askelen eteenpäin sähköisen viestinnän aikakaudella. Yhdistykselle on perustettu omat sivut Facebookiin.

Myös Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivut on laitettu remonttiin. Uusien sivujen valmistuttua löydät yhdistyksen osoitteesta www.lammasyhdistys.fi

Klikkaa, tykkää ja liity sähköiseen lampuri-porukkaan!

facebook

www.facebook.com >
Hae: Suomen Lammasyhdistys ry

Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat 2012

Suomenlammas

4–6 kk:n ikäiset uuhikaritsat, alkaen 220 €
4–6 kk:n ikäiset pässikaritsat, alkaen 270 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 320 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 420 €

Texel, rygia, dorset ja oxford down

4–6 kk:n ikäiset uuhikaritsat, alkaen 270 €
4–6 kk:n ikäiset pässikaritsat, alkaen 370 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 470 €
ja uuhet, minimihinta 370 €

HUOM! Eläinten hintoja sovittaessa on muistettava huomioida myyjältä perittävä 10 % välityspalkkio. Sukutodistuksia tilattaessa on ilmoitettava, mikäli maksaja on ostaja, muuten maksu peritään myyjältä.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

2–3 kk:n ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €
4–8 kk:n ikäiset kuttukilit, alkaen 150 €
Astutetut kuttukilit, alkaen 200 €
Pukkikilit 5 kk:n ikään asti 120 €
Pukkikilit (yli 5 kk), alkaen 170 €
Lypsykutut (tuotoksesta riippuen), alkaen 250 €
Vanhemmat pukit, alkaen 300 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytyinä), alkaen 1,5 €/l.

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhet tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uudesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

Lammastilojen lukumäärä kääntyi nousuun

Pitkään jatkunut lammastilojen lukumäärän lasku pysähtyi helmikuussa 2012 päättyneessä uuhipalkkiohaussa. Tilamäärä jopa nousi hieman edellisvuodesta.

Yhteensä uuhipalkkiota vuonna 2012 haki 856 lammastilaa 57 294 uuhesta. Keskimääräinen katraskoko oli 67 uuhta. Eniten nousua uuhipalkkiota hakeneissa tilamäärissä oli Satakunnassa, Varsinais-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.

Alueelliset lukumääräerot ovat tasoittuneet, mutta uuhia on edelleen eniten Lapissa. Varsinais-Suomi on kiilannut kakkospaikalle ohi Ahvenanmaan.

Haetut uuhipalkkiot vuosina 2006-2012

TE-keskus	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet	Tilat	Eläimet
01 Uudenmaan ELY-keskus	58	2978	58	3130	58	3054	56	3076	49	3088	51	3223	52	3167
02 Varsinais-Suomen ELY-keskus	91	4013	85	4123	87	4547	79	4734	84	5174	82	5656	87	6317
03 Satakunnan ELY-keskus	45	2931	44	2684	43	2542	37	2401	39	2550	40	2565	34	2443
04 Hämeen ELY-keskus	48	1870	44	1733	39	1645	39	1675	38	1722	35	1950	36	2141
05 Pirkanmaan ELY-keskus	76	2668	70	2533	59	2246	62	2292	66	2661	63	2757	63	2984
06 Kaakkois-Suomen ELY-keskus	49	1888	42	1789	38	1833	35	1732	31	1768	30	1801	29	1782
07 Etelä-Savon ELY-keskus	44	1875	42	1966	45	2123	43	2403	49	2564	48	2637	48	2625
08 Pohjois-Savon ELY-keskus	45	1789	42	1832	40	1883	40	1769	35	1562	33	1519	36	1720
09 Pohjois-Karjalan ELY-keskus	48	1850	46	1827	47	2039	46	2155	43	2257	44	2138	44	1942
10 Keski-Suomen ELY-keskus	66	3065	67	3049	60	3264	57	3262	48	3219	48	3458	47	3536
11 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	63	3446	57	3363	59	3498	51	3381	44	2905	39	2896	41	2798
12 Pohjanmaan ELY-keskus	77	4239	77	4329	71	4114	68	4142	71	4546	75	4774	80	5262
13 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	81	5147	80	5345	81	5712	80	5648	77	5655	69	5510	72	5236
14 Kainuun ELY-keskus	27	1567	28	1701	25	1609	26	1507	26	1585	25	1565	24	1482
15 Lapin ELY-keskus	140	10546	137	10968	130	11406	120	10693	112	9819	95	8994	90	8380
20 Ahvenanmaan valtionvirasto	82	4288	81	4885	79	5666	75	5630	72	5794	75	5731	73	5479
Yhteensä	1040	54160	1000	55257	961	57181	914	56500	884	56869	852	57174	856	57294

Lähde: Mavi, maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä

Uuhipalkkiota hakeneiden lammastilojen lukumäärä katraskokoluokittain vuonna 2012

Vuosi	ELY-keskus	10-20 uuhta	21-50 uuhta	51-100 uuhta	101-500 uuhta	yli 500 uuhta	alle 10 uuhta	Yhteensä
2012	01 Uudenmaan ELY-keskus	14	21	7	10	0	0	52
2012	02 Varsinais-Suomen ELY-keskus	26	26	18	17	0	0	87
2012	03 Satakunnan ELY-keskus	8	12	7	7	0	0	34
2012	04 Hämeen ELY-keskus	13	13	3	6	0	...	35
2012	05 Pirkanmaan ELY-keskus	20	20	17	6	0	0	63
2012	06 Kaakkois-Suomen ELY-keskus	9	7	8	5	0	0	29
2012	07 Etelä-Savon ELY-keskus	14	12	16	6	0	0	48
2012	08 Pohjois-Savon ELY-keskus	12	12	8	4	0	0	36
2012	09 Pohjois-Karjalan ELY-keskus	17	16	5	5	0	...	43
2012	10 Keski-Suomen ELY-keskus	12	13	9	13	0	0	47
2012	11 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	12	14	6	9	0	0	41
2012	12 Pohjanmaan ELY-keskus	24	23	15	18	0	0	80
2012	13 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	21	20	13	18	0	0	72
2012	14 Kainuun ELY-keskus	5	10	3	5	0	...	23
2012	15 Lapin ELY-keskus	15	24	22	27	...	...	88
2012	20 Ahvenanmaan valtionvirasto	13	27	17	15	...	0	72
	Yhteensä	235	270	174	171			850

Lähde: Mavi, maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä

Kurkistus lampaan aistimaailmaan

Evoluution aikana lampaan viisi perusaistia ovat kehittyneet ja erikoistuneet tarkoituksenmukaisiksi ja tehokkaiksi. Tieto aistien toiminnasta auttaa ymmärtämään millainen maailma on lampaan silmin katsottuna.

Eila Pennanen

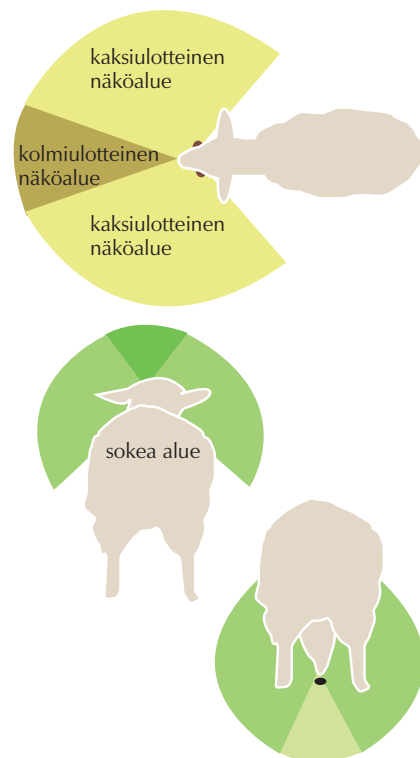
Lampaan silmät sijaitsevat pään sivuilla ja pupillit ovat kookkaat sekä suorakaiteen muotoiset. Ne toimivat laajakulmaobjektiivin tavoin mahdollistaen erittäin laajan, lähes ympyrän muotoisen näkökentän. Sivuille lammas näkee kummallakin silmällä erikseen kaksikulotteisen, kolmiulotteinen näkö on mahdollista ainoastaan kapeahkolla näkökenttien leikkausalueella suoraan edessä. Lampaan tarkin näkökenttä on kolmiulotteisen näön alueella, mutta liikkuvien kohteiden poimiminen taustasta tapahtuu helpoimmin kaksikulotteisen näön alueilla.

Laiduntaessaan pää alhaalla lammas pystyy näkemään joka suuntaan ja tarkkailemaan ympäristöään lähes aukottomasti. Lampaan näkökentässä on kaksi sokeaa aluetta; noin kolmen sentin päässä turvan kärjestä ja pään ollessa ylhäällä suoraan lampaan takana. Korkeussuunnassa lampaan näkökenttä on rajoittunut, joten lampaan on nostettava päätään nähdäkseen yläpuolellaan olevan kohteen. Lampaan hämäränäkö on hyvä silmän verkkokalvolla olevan heijastavan pinnan ansiosta.

Nykytutkimuksen mukaan lampaalla on värinäkö ja lammas on todennäköisesti kaksivärinäköinen kuten puna-vihersokea ihminen. Lammas erottaa värispektristä keltaisen, sinisen ja vihreän sävyjä, mutta ei punaista. Punaisen lammas näkee harmaan tai keltaisen eri sävyinä riippuen punaisen värin voimakkuudesta. Lammas näkee siis todennäköisesti ihmisen syvän vihreäksi aistiman näytyn samanlaisena keltaisen sävyisenä kuin kuivan heinän tai oljen.

Kuva: Eila Pennanen

Turvan edessä olevan sokean pisteen takia lammas käyttää näön sijasta pääasiassa haju- ja tuntoaistiaan syötäväksi kelpaavan rehun valikoimiseen.

Laaja näkökenttä on saaliseläimelle evoluution aikana kehittynyt suoja petoeläimiä vastaan.

Lähde: Agriculture and Agri-Food Canada.

Koiran haukku stressaa lammasta

Tarkkakuuloisen lampaan kuuloalueen raja-arvot ovat 125–42 000 hertziä. Ihmisen vastaavat luvut ovat 20–20 000 Hz. Lammas on herkkä äkillisille, uusille ja erityisesti ihmis-korvalle kuulumattomille ultraäänille. Epämiellyttävistä tai voimakkaista äänistä aiheutuva ahdistus laukaisee stressihormonien erityksen tehden lampaista hermostuneita ja vaikeasti käsiteltäviä.

Lammas pystyy tarvittaessa vahvistamaan ja paikantamaan äänen kuuloelimissään. Ääni tulee kumpaankin korvaan hieman eri aikaan ja eri taajuudella, jolloin kuulojärjestelmä muuntaa äänisignaalit eräänlaiseksi välimatkasignaaliksi. Tämä kyky todennäköisesti auttaa lammasta kompensoimaan syvyyssnäkökykynsä puutteita välimatkojen arvioinnissa. Lisätarkennusta äänen sijainnista lammas saa liikuttamalla korviaan, päätään ja koko ruumistaan.

Ihmiselle vaikeasti ymmärrettävä hajujen maailma

Lampaan nenän ja aivojen hajuaistiin osallistuvien solujen, hermojen ja elimien määrän ja laadun perusteella lampaan hajuaistin oletetaan olevan lähes yhtä kehittynyt ja tehokas kuin tarkkavainuisella koiralla. Veden etsimisen, syötävien kasvien

Lampaan silmin

Ihmisen silmin

Kuvat: K.M. Kendrick

Samat kuvat lampaan ja ihmisen silmin katsottuna. Huomaa lampaan näkökulmasta yläviistoon olevan ihmishahmon epäterävyys.

valitsemisen ja pilaantuneen rehun välttämisen lisäksi lammas käyttää hajuaistiaan sosiaalisessa kanssakäymisessä ja lisääntymiskäyttäytymisessä.

Lampaat tunnistavat toisensa ulkonäön ja äänen lisäksi yksilöllisen tuoksun perusteella. Yksilöllinen tuoksu muodostuu osaksi hajurauhasten eritteiden sisältämistä yhdisteistä. Lampaan hajurauhaset sijaitsevat jaloissa, nivusten alueella ja päässä silmien alapuolella.

Pässin erittämät seksuaaliferomonit edistävät uuden kiimakierroksen käynnistymistä ja pässi taas haistaa

uuden erittämien feromonien avulla kiimakierroksen ajankohdan sekä munasolun irtoamisen. Feromonit aistitaan nenäontelon pohjalla sijaitsevassa vomeronasaalisessa elimessä. Pässeille tyypillinen Flehmen-ele, jossa pässi rullaa ylähuultaan ja nostaa päätään ylöspäin, auttaa feromonimolekyylien pääsyä vomeronasaaliseen elimeen.

Karitsan ja emon välisen sidoksen muodostuminen tapahtuu pitkälti hajun ja nähtävästi osittain feromonityyppisten tuoksujen avulla. Eräissä tutkimuksissa emot, joiden

vomeronasaalisen elimen toiminta oli estetty, imettivät tasapuolisesti ketä tahansa karitsaa.

Lammas osaa valita ruokansa

Lampaalla on myötäsyttyinen mieltymys tai vastahakoisuus tiettyjä makuja kohtaan. Mauista lammas maismaa happaman, makean, suolaisen ja karvaan. Lammas suosii hapanta ja makeaa, mutta välttää karvasta. Karvaita aineita sisältävät kasvit ovat usein myrkyllisiä tai ruuansulatukselle haitallisia.

Lampaan kyvystä tasapainottaa ruokavaliotaan ei ole saatu selkeää näyttöä. Useimmiten lampaan on todettu syövän jotain ruokalajia enemmän maittavuuden kuin ravitsemuksellisen tarpeen perusteella, kun erilaisia rehuja on ollut vapaasti tarjolla. Esimerkiksi suolaa lampaat saattavat syödä moninkertaisen määrän tarpeeseensa nähden.

Monimuotoinen tuntoaisti

Ihon, sisäelinten, lihasten ja nivelten tuntoreseptorit viestivät kivusta, kosketuksesta, lämpötilasta, paineesta ja asennosta. Tuntoreseptoreiden määrä vaihtelee kehon eri osissa. Herkin tuntoaisti niin karitsoilla kuin aikuisilla lampailla on päässä, erityisesti turvan alueella.

Lampaan kipukynnyksen ei ole todettu olevan erikoisen korkea, vaikka lammas saaliseläimelle tyypillisesti ei näytä kipuaan herkästi ulospäin. Lampurille tämä ominaisuus asettaa lisähaasteita sairaiden eläinten tunnistamisessa. Lampaiden ja muiden märehitijöiden tärkein kivun aiheuttaja ovat erilaiset tulehdussairaudet.

Koskettelu ja tuntoaisti ovat tärkeä osa yksilöiden välisessä kanssakäymisessä ja lauman yhteenkuuluvuuden lujittamisessa. Jo vastasyntynyt karitsa hakee vaistonvaraisesti kosketuskontaktia emoonsa - tuntoaisti vahvistaa osaltaan karitsan ja emon välisen kiinteän suhteen syntymistä. Tuntoaisti ja lajitovereiden läheisyys ovat ehdottoman tärkeitä laumaeläinten hyvinvoinnille ja turvallisuuden tunteelle.

Isän ja pojan hellä kosketus.

Kuva: Eila Pennanen

Kalusteet rajan takaa?

Kohtuullisen edullinen kruunu, arvonalisäveroton myynti ja kehittyneet lampolakalusteet – länsinaapuri Ruotsi vetää lampolarakentajia puoleensa.

Pia Parikka

Lampoloihin on tarjolla sisustusratkaisuja niin kotimaisilta kuin ulkomaisiltakin laite- ja kalustevalmistajilta. Ruotsin tarjonta vetoaa laajentaviin lammastiloihin laadulla, edullisella kruununkurssilla ja arvonalisäverottomalla myynnillä. Lammas & vuohi -lehti tutustui tutkimusmielessä maan tarjontaan.

LG-Produkter ja Knarrhult's ovat ehkä Ruotsin valovoimaisimmat lampolatarvikevalmistajat. Lisäksi tarjontaa on kiitettävästi yrityksillä Hundens och Herden, Slättö Kvarn ja Siltbergs Smide. Tässä artikkelissa on paneuduttu erityisesti kahden ensimmäisen tarjontaan. Tarkastelun painopisteenä ovat lampolan aitaelementit ja seuraavassa lehdessä punnitus.

Perinteisiä malleja ja euroaitoja

Tarkoitukseen sopivat ja käytössä kestävät karsina-aidat ovat toimivan lampolan A ja O. Länsinaapurissa on hyvin monipuolinen metalliaitaelementtitarjonta sekä perinteisistä että niin sanotuista euroaidoista.

Kuvat: Pia Parikka

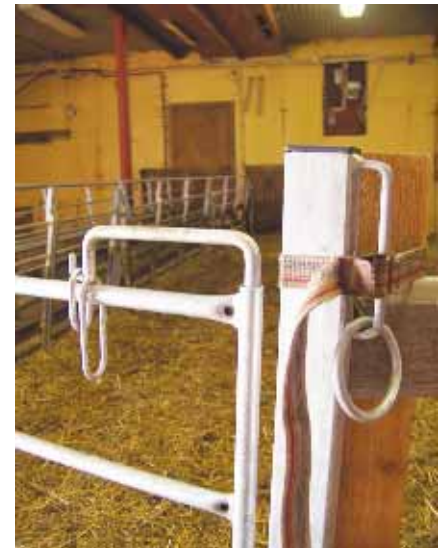
Knarrhultsin aitaelementit kestävät avonaisen runkorakenteen vuoksi hyvin vääntöä.

Perinteisessä mallissa elementit kiinnitetään toisiinsa aidan yläreunassa olevan metallirenkaan avulla. Alaosat sijoitetaan sisäkkäin pujottamalla edellisen aidan pää seuraavan aidan alaosaan sijaitsevaan kiinteään metallilenkkiin. Renkaiden koko vaihtelee, mikä vaikuttaa yhteen kiinnitettävien elementtien enimmäismäärään – mitä suuremmat lenkit, sitä useamman aidan voi kytkeä yhteen.

Perinteisen mallin etuna on, että tarvittavat kiinnikkeet kulkevat aina mukana. Varjopuoleksi voidaan lukea aitaelementtien työläs irrottaminen lantapatjan noustessa. Puserruksiin joutuneiden aitojen irrottaminen vääntämällä saattaa vaurioittaa suojasinkitystä ja johtaa elementtien ruostumiseen.

Ruotsalaiset kutsuvat euroaidoiksi aitamallia, jossa elementit kiinnitetään toisiinsa niiden päissä olevien metallirenkaiden avulla. Lenkit sijoitetaan kohdakkain, ja niiden läpi pudotetaan pitkä metallisauva. Aitalinjan voi avata mistä kohdasta tahansa.

Kiinnityssauvoja on arvosteltu, koska ne voivat irrallisina osina kadota. Valmistajat myyvät erillisiä sauvoja, joilla kalustoa voi täydentää.

Silbergin kulkuportin kiinnitysmekanismi poikkeaa totutusta, mutta vaikuttaa toimivalta.

Metalliset tikut voivat myös kiliä ja lampaat saattavat saada niitä nostettua paikoiltaan. Knarrhultsin valikoimista löytyy kumipäällysteinen malli, joka vastaa valmistajan mukaan näihin ongelmiin. Knarrhults valmistaa myös ohutta lisäsuuvaa, jolla karsina-aidat saa kiinnitettyä rutiläpohjalampoloiden lattiaan.

**KOTIMAISET
LAATULAMMASAIDAT!**

Syksyn Pässihuuto-
kaupoissa
uutuustuotteita!

- ❖ Pyöröpaalihakit
- ❖ Karitsaportit
- ❖ Hoitoportit
- ❖ Lisäkaarilla katokset
- ❖ Lämmitettävät juomakupit
- ❖ Tuotepohjainen kehittyvä tiedustelu uutuuskia!
- ❖ Myös tilaajan erikoismitoilla tehdyt tuotteet

Katso esittelyvideo:
www.youtube.com/hakusanalla lammastarvikkeet

Reino & Raija Louko
050 521 0082
www.retronik.com

Lammas & vuohi -lehti vertaili 1,5 ja 1,2 metrin lampola-aitaelementtien hintoja ja ominaisuuksia toisiinsa (alv 0 %)

Valmistaja	Pituus	Korkeus	Putken paksuus	Paino, kg	Perinteinen- / euromalli	Eläin- tai hoitoportti 1 tai 2 suuntaan	Hinta, Kr
Siltbergs Smide	1,5	1,2	19	10	Perinteinen	Ei	578
Siltbergs Smide	1,2	1,2		11	Perinteinen	Hoitoportti 2 suuntaan	798
Siltbergs Smide	1,2	1,2		16	Perinteinen	Eläinportti 2 suuntaan	1 229
LG-Produkter	1,5		19		Perinteinen	Ei	505
LG-Produkter	1,5				Perinteinen, kiinteä alaosa	Hoitoportti 2 suuntaan	1 495
LG-Produkter	1,5				Perinteinen	Eläinportti 2 suuntaan	1 375
LG-Produkter	1,5	1,05	19		Euro	Ei	545 + sauva 37
LG-Produkter	1,5	1,05			Euro	Eläinportti 2 suuntaan	1 375 + sauva 37
Knarrhult's	1,5	1,05	22		Euro	Ei	457 + sauva 32
Knarrhult's	1,5	1,05	22		Euro	Eläinportti 2 suuntaan	1 006 + sauva 32
Knarrhult's	1,5				Euro	Hoitoportti 2 suuntaan	1 195 + sauva 32
Hunden och Herden	1,5				Euro	Ei	494
Hunden och Herden	1,5				Euro	Eläinportti 1 suuntaan	1 760 + sauva
Slättö Kvam / Venö Stal	1,5	1,00		14	Euro	Ei	640 + sauva 60

Valuuttakurssi:
Yksi euro vastasi
29.5.2012
8,61 Ruotsin kruunua.

Lisätietoja: www.knarrhult.se, www.lgprodukter.se, www.siltbergs.se, www.hundenochherden.se, www.slattokvarn.se

Aitaelementeissä ja porteissa laaja valikoima

Ruotsin aitavalikoima on hyvin suuri. Tarjolla on erikorkuisia ja -pituisia aitoja monenlaisilla tekniikoilla valmistettuina. Siltbergin elementit ovat malliltaan perinteisiä, ja niiden metallilenkit ovat suuria. Knarrhult'sin aidat ovat valurakenteeltaan avonaisia, minkä vuoksi ne ovat kevyitä ja niiden vääntölujuus on korkea. LG-Produkterilla on useita erityyppisiä malleja erilaisilla paksuuksilla ja kiinnikkeillä.

Porttien kesken hajonta on vieläkin suurempi. Kiinnitystekniikka

vaihtelee, samoin yksi- tai kaksikäisyys ja -puolisuus. Valtaosa porteista aukeaa kahteen suuntaan, ainakin niin kauan kun lantapatja pysyy matalana. Huomionarvoista on, että euroaitojen kätsyyttä voi vaihtaa kääntämällä aita ympäri.

Yhteen suuntaan aukeavien porttien sulkeminen on helppoa. Sopivia vaihtoehtoja löytyy esim. LG-Produkterin järeästä neliskanttisesta englannintuontimallistosta. Toisaalta kaksisuuntainen hoitoportti puoltaa usein paikkaansa, vaikka sulkeminen voikin edellyttää kahta kättä tai vähintään tarkkuutta, jotta portin sul-

”Porttien kesken hajonta on vieläkin suurempi. Kiinnitystekniikka vaihtelee, samoin yksi- tai kaksikäisyys ja -puolisuus. ”

kuliikkeen saa pysäytettyä juuri oikealla hetkellä.

Portteja kannattaa testata käytännössä ennen ostopäätöstä, jotta omaan kätehen sopiva mieluisa malli löytyisi valikoimasta.

OS ID

STALLMÄSTAREN

Vi märker levande värden

”Vi hjälper ditt får att märkas”

- Effektivt och tidsbesparande
- Automatisk sortering utan stress
- Små, lätta och moderna märken

OS ID E23 Combi - ett utmärkt sätt!

OS ID Stallmästaren
Skaragatan 110, 531 33 LIDKÖPING

Kundservice: 0510-204 45
www.stallmastaren.se

Veri veti entisen EU-virkamiehen eläingenivarojen säilytystyöhön. Slovenialaista alkuperäistä lammasrotua jezerska-solcavskaa kasvatava lampuri Boris Grabrijan ylläpitää myös istrianaasin geenipankkia.

Aasit petovahdissa

Aaseja voidaan käyttää menestyksekkäästi petojentorjunnassa lammaslaitumilla. Kaiken takana on raudanluja äidinvaisto.

Pia Parikka

Pedot muodostavat merkittävän uhan lammastiloille Slovenian vuoristoseuduilla. Susi, korpipi, karhu ja vapaana liikkuvat koirat ovat yleinen harmi. Niiden hyökkä-

ykset aiheuttavat huomattavia taloudellisia tappioita.

Petovahinkoja torjutaan maailman eri kolkissa monin tavoin. Sloveniassa tyypillinen konsti on aasien ja lampaiden yhteislaidunnus. Menetelmästä on hyviä kokemuksia myös Ranskasta ja Italiasta.

Ainakaan Sloveniassa kyse ei ole mistä tahansa aaseista, vaan alkupe-
räistä istrialaista aasirotua edustavista eläimistä. Vahva äidinvaisto ohjaa

aasit liittoutumaan joukolla susia ja ruskeakarhuja vastaan. Myös oritit ovat mukana talkoissa.

Lampuri **Boris Grabrijan** ylläpitää paikalliseen alkuperäisrotuun kuuluvien uhanalaisten istrianaasien geenipankkia Kolpan luonnonpuistossa Pohjois-Sloveniassa. Hänellä on vuosien kokemus petojen torjunnasta istrianaaseilla.

Hyökkäys on paras puolustus

Lampaat ja varsat kokoontuvat Grabrijan kokemusten mukaan tiiviiksi ryhmäksi suden hyökätessä aasien vartioimalle lammaslaitumelle. Aikuiset aasit käyvät sen sijaan rajuun hyökkäykseen tunkeilijaa vastaan. Ne polkevat maata ja tekevät voimakkaita hyökkäyksiä suden kimppuun. Aggressiivinen käytös säikäyttää suden, joka pakenee lyötynä matkoihinsa.

Aasit kykenevät puolustamaan varsojaan ja niiden ohessa lampaita varsin hyvin yksittäisiltä susilta. Useamman suden laumat aiheuttavat enemmän päänvaivaa puolustajien ja hyökkääjien voimasuhteista

Nyt on paras aika huoltaa
keritsinkone

Koneen huolto alk. 26,50 €

Terien teroitus 15 € /pari

TEROITUSPALVELU SIHVO OY

Ravioskorventie 59, 19700 Sysmä
Puh. 040 528 5309 ja 03 717 9977

riippuen. Aasit on tarkoitettu kuitenkin ensisijaisesti yksittäisten susien ja karhujen hyökkäysten torjuntaan.

Karhu hämätään loitommalle

Grabrijanin mukaan aasit ovat onnistuneet karkottamaan myös lauman kimppuun hyökänneen karhun matkoihinsa. Silminnäkijähavainnot kuitenkin puuttuvat, joten aasien karhuja vastaan käyttämästä taktiikasta ei ole tarkkaa käsitystä. Öisien jälkien perusteella oletetaan, että hyökkäyksen sijaan aasit hämäisivät karhua ohjaamalla sen paimenkoiramaisin elkein loitommalle.

Miksi juuri aasi?

Aasien ja lampaiden yhteislaidunnuksessa on muitakin etuja. Aasit syövät laitumilta eri kasveja kuin lampaat. Aasille kelpaavat hyvin kuivat ja ravintoarvoltaan vähäiset nurmikasvit, jolloin maisemanhoidollinen tulos yhteislaitumilla on erinomainen. - Maailmassa ei ole niin huonoa heinää, ettei aasi sillä eläisi, nauraa Grabrijan.

Myös ohikulkijoilla riittää ihailtavaa alkuperäisrotuja edustavien aasien ja lampaiden laidunmailla. Aasit eivät ole aggressiivisia ihmisiä kohtaan, joten yhteislaitumia voidaan sijoittaa myös asutusten lähistölle, jossa esimerkiksi laumanvartijakoiria ei välttämättä voida käyttää.

Vaatimaton aasi

Grabrijan istrianaasin geenipankin eläimet laiduntavat ympärivuotisesti. Lumisina vuosina laitumille ei tarvitse viedä edes vettä. Tammatt tulevat tiineiksi vain tiettyinä vuodenaikana, joten yhtä oria tammoineen voidaan laiduntaa samassa laumassa ympärivuotisesti.

Vaikka istrianaasi on uhanalainen, sitä viedään jonkin verran ulkomaille. Grabrijan suosittelee hankkimaan kerralla vähintään tammatt ja oriin. On etu, mikäli tamma on kantavana tuontihetkellä. Pariskunnan hankintahinta on 2 000 euroa. Lisäksi maksettaviksi tulevat tuontikulut.

Jalostuksen käynnistämistä harvittava joutuu hankkimaan kuitenkin suuremman määrän erisukuisia

Kuvat: Pia Parikka

eläimiä, jotta sukusiitos ei muodostuisi orastavan laumanvartija-aasien kasvatuksen esteeksi.

Istrianaasi on paljon suurempi kuin meillä yleisesti tavattu harmaa maatiaisaasi. Istrianaasit hyökkäävät petojen kimppuun kahdelta suunnalta viistosti kaartaen. Karhu ohjataan loitommalle liikkeillä hämäten.

OSTETAAN TEURASKARJAA

- lyhyet kuljetusmatkat
- nopeat noudot

Miikka Depner p. 010 2291 021
Hannu Vainio p. 010 2291 022

www.vainionteurastamo.fi

NOITTAAN TILA

Myytävänä eri-ikäisiä Kainuunharmaksia

- UÄ-mitatut karitsat
- M3-status ja scrapie-valvonta
- 7 sukulinjaa
- luomutila

Helinä Leppänen
Noittaantie 200
82675 Niirala
TOHMAJÄRVI

050-5944050
helina.leppanen@luukku.com
www.noittaantila.com

Aidan toiselta puolen – lammasaiheisia kuulumisia maailmalta

Palstalle kootaan lamm- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

Koonnut: **Terhi Torikka**

LAAMAT LAUMANVARTIJOINA RUOTSISSA

Laamoja voi käyttää lammasmaun suojelemiseen susilta, kertoo ruotsalaislehti Land & Lantbruk.

Lampuri *Andreas Martelius* hankki laamat vuonna 2007 vierailtuaan Uudessa-Seelannissa. Martelius kertoo, että laamat katsovat epäluuloisesti kaikkia, jotka lähestyvät laumaa. Marteliuksen mukaan laamoja käytetään muiden kotieläinten turvana myös USA:ssa muun muassa puumia vastaan.

Ruotsissa laamat ovat lammasmaun lähinnä susien, mutta myös korppien ja muiden niitä suurempien petojen vuoksi. Marteliuksen mukaan pedot eivät ole hätyytelleet laumaa laamojen tulon jälkeen, mutta toisaalta petoja ei ole havaittu myöskään ennen niitä. Laamojen tekniikka on kerääntynyt pedon uhatessa yhteen ja häiritä tunkeilijaa tuijottamalla.

Laamat syövät samaa rehua lampaiden kanssa ja ulkoilevat ympäri vuoden kuten lampaatkin.

Land & Lantbruk 5.5.2012

RUOTSISSA KEVÄÄLLÄ HINTAENNÄTYS

Land & Lantbruk uutisoi huhtikuun lopulla, että Scan maksoi karitsanlihasta ennätyskorkeaa hintaa. Hinta keskikokoisesta karitsasta oli 50 kruunua, eli noin 5,6 euroa kilolta. "Tätä on odotettu, toivottavasti hinta pysyy", kommentoi Ruotsin lammasyhdistyksen puheenjohtaja *Tomas Olsson*.

Lampaanlihan kysyntä on Ruotsissa kasvanut koko EU-jäsenyyden ajan. Koko ajan lampurit ovat myös joutuneet kilpailemaan halvan tuontilihan kanssa. "Viime vuodet ovat olleet parempia. Olemme rakentaneet parempia lampoloita, kehittäneet tuotantoa ja laatu on parantunut. Ylipäätään tuotanto on ammattimaistunut", Olsson arvioi.

Lihaa on myös alettu saada paremmin tarjolle ympäri vuoden, mitä Olsson pitää hyvänä. "Tuoreus on se, millä voimme kilpailla."

Land & Lantbruk 26.4.2012

"Tuoreus on se, millä voimme kilpailla."

OIKAISU LAMMAS & VUOHI -LEHTEN 2/2012, S. 19

Ympärivuotisen karitsoinnin aikataulut Ingon tilalla

Poikiminen: jakson pituus 4 viikkoa

Imetysjakso jokaisella uuhella 6–7 viikkoa

Umpeutus 2 viikkoa

Astutus 4 viikkoa

Tiineystarkastus

Uusi poikiminen, jakson pituus 4 viikkoa, ja niin edelleen.

Kuva: Milla Alanco

OS ID Stallmästaren
Skaragatan 110, 531 33 LIDKÖPING

OS ID

STALLMÄSTAREN

Me merkitsemme eläviä arvoja

"Me autamme lampaidesi merkinnässä"

- Tehokasta ja aikaa säästävää
- Automaattinen erottelu stressittömästi
- Pienet, kevyet ja nykyaikaiset merkit

OS ID E23 Combi - merkittävää apua!

Tilaa korvamerkkit lampaille ja vuohille asiakaspalvelusta: 020 690 990. www.stallmastaren.se

Katraan tärkein olosuhdetekijä = hoitaja

Karitsointien valvonta on tärkein tekijä alhaiseen kuolleisuuteen. Karitsointiaika on tiloilla yleensä tiivistähtinen ja valvonta vaatii lampurilta kestävyyttä. Myös omasta jaksamisesta on huolehdittava. Töiden jakaminen isäntävään kesken auttaa jaksamaan. Myös loman pitäminen on tärkeää.

Armi Uljua
ProAgriaLappi

Arja ja Rauno Pohjasenahon tilalla Kemnmaan Viitakoskella pyritään kaikki karitsoinnit valvomaan. Arja hoitaa päivävalvonnan ja Rauno yöpäivystyksen. 100 texel-uuhia karitsoi neljän viikon aikana keväällä. Syntyvien karitsoiden koko aiheuttaa eniten avustamistarvetta. Keskimääräinen paino on 5–6 kiloa, suurimmat painavat yli 8 kiloa. Myös asentovirheet vaativat auttamista. 80 prosenttia karitsoivista uuhista on vanhempia. Uuhien ja pässien rakenteeseen kiinnitetään huomiota, iso pää ja leveä etuosa periytyessään aiheuttavat yleensä karitsointivaikeuksia. Kuolleisuus oli vuonna 2010 nuoremmilla 0 ja vanhemmillä uuhilla 2,2.

”Puhtaus on kaiken a ja o”, sanoo Arja. Kerityt uuhet karitsivat yksilökarsinoissa. Synnytysapua annettaessa kädet on pestävä ja desinfioitava huolella, jotta vältetään muun muassa kohtutulehdukselta. Syntyneiltä karitsoilta puhdistetaan suu ja varmistetaan, että hengitys toimii. Hapen puute aiheuttaa nopeasti aivovaurioita. Emän utareet puhdistetaan tarvittaessa vedellä. Likaisten nisien imeminen voi aiheuttaa ripulia. Maidontulo tarkistetaan, karitsa ohjataan imemään ja varmistetaan, että emä antaa sen imeä.

Ternimaitoa on saatava heti syntymän jälkeen, koska karitsalla ei syntyessään ole vastustuskykyä vaan vasta-aineet on saatava ternimaidosta. Kun karitsa saa vatsansa täyteen ternimaitoa heti syntymän jälkeen, se rauhoittuu nukkumaan.

	1-vuotiaat uuhet	Vanhemmat uuhet
Syntyi karitsoitaa uuhia kohti	1,0	1,7
Eloon karitsoitaa uuhia kohti	1,0	1,7
Kuolleisuus-% alle 14 vrk	0,0	0,0

Pohjasenahon texel-jalostuslampola ylsi 0 prosentin kuolleisuuteen vuonna 2009, eli kaikki syntyneet karitsat olivat elossa kahden viikon iässä.

Kun karitsat ovat rauhassa, myös emä rauhoittuu. Tällä vältetään se, että levoton emä ruhjoisi omat jälkeläisensä. Karitsoinnin jälkeen uuhien karsinaan laitetaan runsaasti puhtaita olkia, jotka poljetaan karsinaan, etteivät karitsat peity niihin ja niiden liikkuminen on helpompaa. Karsinan on oltava kuiva, painottaa Arja.

Yksilökarsinassa uuhi on karitsoineen yleensä 3 päivää, jolloin karitsat punnitaan ja lovetaan.

Yhdistäminen laumaan: ensin yhdistetään 2 uuhia karitsoineen, 1-2 pv kuluttua 4 uuhia jne. Yhdessä laumassa on korkeintaan 10 uuhia karisoineen ja karitsailla karitsakamari, josta ne saavat väkirehut ja pehmeää heinää. Väki-

rehtä vaihdetaan kerran päivässä, jotta maittavuus pysyy hyvänä. Vettä karitsat saavat emien astioista, joihin vesi vaihdetaan 2 kertaa päivässä. Karitsakamari pysyy kuivana kun siellä ei ole vesiaastioita, joita karitsat pääsisivät kaatamaan. Kaikki karsinat kuivutetaan kahdesti päivässä.

Lampolassa ei ole juomakuppeja, vaan vesi tarjotaan eläimille ämpäreistä. Vettä vaihdettaessa ”vanha” vesi kaadetaan ylösalaisin käännettyyn, katosta ripustettuun 30 l kanisteriin, josta pohja on leikattu pois. Kanisterista vesi menee letkua pitkin ulos lampolasta. Näin ylimääräisiltä kantamisilta vältetään. Eläinten on saatava puhdasta vettä, painottaa Arja.

Suffolk on hyvä laiduntaja
ja karkearehun käyttäjä.

Suffolkit saapuivat Suomeen

Viime syksynä Suomeen rantautui uusi lammasrotu, suffolk. Eläimet tulivat Orimattilaan *Hannele* ja *Juha Moisanderin* tilalle Tanskasta. Mustapäinen ja suurikorvainen suffolk asettuu uudeksi vaihtoehdoksi nykyisten terminaalirotujen joukkoon. Monille tunnetuin suffolk kuitenkin on Late Lammas sunnuntaiaamun lastenohjelmista.

Anne Konsti

Suffolk on kotoisin Brittein saarilta ja se on yksi saarivaltakunnan vanhimpia tunnettuja kotoperäisiä rotuja. Suffolkeista löytyy merkintöjä jo 1600-luvulta. Rodun kotimaan vuonna 1886 perustettu rotuyhdistyskin juhli viime vuonna 125-vuotista taivaltaan.

Suffolk luokituu terminaaliroduksi ja kilpailee muiden raskaiden rotujen kanssa vahvasti Briteissä ykköstilasta karitsojen kasvukyvyn osalta. Suffolk antaa jälkeläisilleen sekä puhdas- että risteytyskäytössä hyvää kasvua ja aikaista teuraskypsyyttä, vaikka sen voi myös kasvat-
taa raskaaseen ruhopainoon. Rotuna

”Kun suffolkien kanssa päästään vauhtiin, tila on avoin kaikille jalostusmenetelmille ja jalostusaineen ulkoa tuonnille.”

sillä on myös paljon annettavaa hyvän maitotuotoksen, vahvan sorkka-
aineen ja helppojen karitsointien takia. Lisäksi rotu on erittäin toimiva laiduntaja, joka käyttää tarjolla olevan karkearehun tehokkaasti.

Kaksi tyyppiä rodun sisällä

Suffolk-uuhi saa keskimäärin 1,5 karitsaa. Nykysuffolkissa löytyy karkeasti kahta eri tyyppiä, joista toinen on perinteinen raskas tyyppi ja toinen on uusseelantilaisten aloittama kevyempi tyyppi. Kevyempi tyyppi on valtaamassa jalansijaa rodun sisällä, lähinnä helpompien karitsointien ansiosta.

Pohjoismaissa on varsin vakiintunut suffolk-populaatio, mutta Suomeen ensimmäiset eläimet saapuivat vasta viime syksynä vähän ennen joulua.

NAHKAJALOSTAMO M. SALONEN KY

- * Muokkaamme kaikenlaisia turkisinahkoja
- * Lampaan- ja naudantaljojen ym. turkisten myynti

Röppääntie 3, 50670 Mikkeli
puh. 010 387 3090
www.taljatukku.fi
nahkajalostamo_salonen@hotmail.com

”Eläinjalostamisessa ei voi miettiä sitä, saako rahansa koskaan takaisin. Jalostusta pitää tehdä parhaansa yrittäen, valiten parhaat ja karsien huonot sekä investoimalla korkealaatuisimpaan saatavilla olevaan ainekseen. Tämä palkitsee jossain vaiheessa hyvillä eläimillä, vaikka lopputulosta ei siltikään aina voi ennustaa eivätkä kaikki valinnat onnistu halutulla tavalla.”

Juha Moisander

Emon vaistot ovat rauhallisella suffolkilla kohdallaan

Suffolk syntyy mustana, esittelee Hannele Moisander.

lista ja tavoitteellista eläintaloutta harjoittavalle tilalle.

Tanskassa eläinten valinnassa tärkeänä apuna oli Suffolk-yhdistys, jolle päävastuu eläinten etsimisestä annettiin. Moisanderit olivat itse määritelleet omat tavoitteensa ja toiveensa ja sen pohjalta etsittiin sopivat yhteistyökumppanit tanskalaisista suffolktiloista. Tarjonnasta jonkin verran karsittiin puhtaasti papereiden perusteella. Osa uuhista oli tuonnin aikaan kantavana. Kaikki tuodut uuhet olivat ensikkoja eli syntyneet 2011 keväällä. Nyt uuhet ovat karitsoineet kahdessa aallossa.

Uusien eläinten kanssa on totuteltu varovaisesti elämään. Suffolk uuhien emovaistot saavat kuitenkin erityistä kiitosta. Juha Moisander sanoo, että karitsoituaan emo on rauhallinen ja hoitaa karitsaansa huolella. Se ei pyöri ympäriinsä, vaan tarjoaa pienokaiselle maitoa esimerkiksi nii-

KÄÄNNÄ

Hannele ja Juha Moisander Oripäätilasta päättivät aloittaa jalostuskataraan ja toivat 15 uuhia ja kolme pössä kolmelta eri tilalta Tanskasta. Anttilan tilalla on entuudestaan korkeatasoinen nupo hereford-pihvikarja sekä ruskeita suomenlampaita. Tila on myös kotimaisen työpaimenkoirakäytön ja -kasvatuksen pioneeri. Uusi lammasrotu ja sen kotimaisen jalostuksen aloittaminen on varsin johdonmukainen ratkaisu monipuoi-

INGON JALOSTUSLAMPOLA

Tutustu nettisivuillamme myynnissä oleviin valkoisiin, mustiin ja ruskeisiin suomenlammas jalostuseläimiin.

Tarjolla on eri sukulinjoja useita kertoja vuodessa.

Mikaela Ingo, Mustasaari
044-284 0532

www.ingonlampola.fi/fi
mikaela.ingo@agrolink.fi

POTKUA LAMMASPISNEKSEEN

www.ahlman.fi/potkua_lammaspisnekseen

Potkua lammaspisnekseen -hankkeen tavoitteena on koota lammastuotannon parissa työskentelevät tärkeät toimijatahot yhteen sekä toteuttaa jokaiselle kohderyhmälle käytännönläheinen ja ajankohtainen täydennyskoulutus monipuolisesta lampaastamme.

Hanketta toteutetaan ajalla 2012 - 2013.

- LAMPAASTA
ON MONEKSI -

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

AHLMAN

KOHDERYHMÄT JA SISÄLTÖ

LAMPURIT

Erilaiset ruokintajärjestelmät ja niiden toteutus
Säilörehu lampaiden ravintona
Tehdään säilörehua –päivä (kesällä 2013)
Syventävää tietoa lampaiden lisääntymisestä
Kuntoluokitus ja teuraslaadun arviointi
Lammastilan laatukäsikirja, ”työkirja” sekä pelastussuunnitelma
Markkinointisuunnitelman laadinta
Lammastilan laskelmat ja seuranta
Luomutuotannon vaatimukset
Oman tilan esittely

ALOITTAVAT LAMPURIT

Lammastuotanto, suomalainen lammastalous
Lampaan pitovaatimukset sekä hoidon ja ruokinnan perusteet
Lampolan vuosikierto
Asiaa lampaiden terveydenhoidosta
Lammastuotannon aloittaminen
Oman tilan liiketoimintasuunnitelman laadinta
Lammas – monipuolinen tuotantoeläin

Hankkeessa koulutetaan myös eläinlääkäreitä ja lomittajia.

Keväällä 2013 luvassa yhteisseminaari kaikille hankkeen eri kohderyhmille.

Koulutus toteutuu kokonaisuudessaan, mikäli hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta Pirkanmaan ELY-keskukselta. Muutokset mahdollisia.

JATKUU EDELLISELTÄ SIVULTA

aamalla utaretaan alemmaksi. Lisäksi hylkäämisiä ei ole tapahtunut ollenkaan.

Tekemisen laatuun päätettiin panostaa

Koko ajatus suffolkeista syntyi siitä, että tilan lammastaloutta lähdettiin tarkastelemaan kriittisesti. Emolehmäpuolella Moisanerit ovat erittäin tavoitteellisia ja menestyneet hyvin. Tilan lammastalous taas oli junnannut pitkään paikallaan. Siihen haluttiin löytää lisäkipinä tai sitten lopettaa lampaidenpito kokonaan tähän. Erilaisia vaihtoehtoja pohdittiin, kuten tuodaanko uusia linjoja jo Suomessa olevasta rodusta vai kokonaan oma rotunsa. Texel ja heittona jopa belltex olivat suunnitelmissa vahvoilla.

Lammasneuvoja *Sari Heltelän* mainittua australialaisen *David Williamsin* ihmetelleen, että miksei Suomessa ole suffolkeja, asia tuntui lokahtavan paikalleen. Rodussa miellytti ulkonäkö ja se, että se on oikean lampaan näköinen, rakenteeltaan siis lajinsa näköinen, toisin kuin esimerkiksi belltex. Suffolk sopi Moisanereiden mielestä myös luontevasti yhdeksi vaihtoehtoksi Suomessa terminaalirotua etsiville tiloille. Sen vahvuudet kilpailevat texelin, dorsetin ja oxford downin kanssa ja siten uusi rotu puolustaa paikkaansa suomalaisessa lammaskentässä.

Tuonti onnistui rutiinilla

Eläinlääkärilasku oli Moisanerien mielestä varsin riittävä, mutta tuonti onnistui teknisesti erittäin hyvin. Tanskalaisille vienti oli yllättäen uusi asia, mutta vastaavasti Moisanerit ovat taas tehneet nautapuolessa paljon tuonti- ja vientityötä. Suffolkit haettiin itse, kuten he ovat aina tehneet nautojenkin kanssa. Tanskassa kuljetuskaluston desinfioinnin jälkeen täytyy odottaa 24 tuntia ennen tilalle menemistä, joten eläinten hakeminen suunniteltiin sekä paperitöiden että ajankäytön puolesta tarkasti etukäteen.

Rohkeasti jalostamaan

Moisanerit eivät pelkää pienen populaation ongelmia, sillä tilan emojen jalostamisessa käytetään paljon keinosiemennystä ja alkioita. Kun suffolkien kanssa päästään vauhtiin, tila on avoin kaikille jalostusmenetelmille ja jalostusaineksen ulkoa tuonnille. Juha Moisanerin mielestä eläinjalostamisessa ei voi miettiä sitä, saako rahansa koskaan takaisin. Jalostusta pitää tehdä parhaansa yrittäen, valiten parhaat ja karsien huonot sekä investoimalla korkealaatuisimpaan saatavilla olevaan ainekseen. Tämä palkitsee jossain vaiheessa hyvillä eläimillä, vaikka lopputulosta ei siltikään aina voi ennustaa eivätkä kaikki valinnat onnistu halutulla tavalla. Tarvitaan intohimoa ja kiinnostusta. Siten oma tuotanto kehittyä ja luo lisäarvoa. Se taas ruokkii sitä tekemisen kipinää, mitä tilalliset lähtivät alun perinkin hakemaan.

Megatrendit tuotteistamisen apuna

Kuva: Mira Eskola

Ennen teollistumista työt tehtiin käsityönä. Osaaminen karttui ammattimiehen opissa ja valmistusmenetelmät siirtyivät sukupolvelta toiselle. Laadukas tuote oli kunnia-asia ja tekijänsä taidonnäyte. Teollistumisen jälkeen kone korvasi ihmisen ja tuotteiden valmistamisessa siirryttiin massatuotantoon.

Mira Eskola
KnowSheep-hanke

Askel kohti asiakaslähtöisyyttä otettiin 1990-luvulla. Ymmärrettin, että asiakas määrittää tuotteen arvon ja markkinoille tulivat erilaistetut tuotteet. Arvo ei muodostunut ainoastaan tuotteen funktionaalisisista ominaisuuksista, vaan erilaisista mielikuvatekijöistä. 2000-luvulla edessä olivat uudenlaiset haasteet. Tarvittiin laajempaa ymmärrystä maailmanmenosta ja asiakkaiden ajatuksista. Uutiset luonnonvarojen riittämättömyydestä, ympäristötuhoista,

eläinten hyvinvoinnista, kehitysmaiden köyhyydestä ja eriarvoisuudesta herättivät asiakkaat vaikuttamaan. Tässä arvolähtöisyyden aikakaudessa elämme edelleen. Keskipisteessä on ajatteleva ja tunteva kuluttaja.

Trendit ja megatrendit ohjaavat valintoja

Kuluttajien makumieltymykset ja mielihiteet tuntuvat muuttuvan jatkuvasti. Ensin haluttiin vähärasvaisia tuotteita, sitten voita. Jossain vaiheessa syötiin pastaa, nyt vähennetään hiilihydraatteja. Mistä muutokset johtuvat?

Jokainen on kuullut sanan trendi. Viime aikoina on ollut trendikästä suosia lisäaineetonta ruokaa tai valmistaa aterioita itse alusta lähtien. Ilmiö voidaan yhdistää turvallisuuden tai

individualismin megatrendeihin, jotka ovat syntyneet usean samansuuntaisen trendin yhteisvaikutuksesta. Turvattomuuden megatrendiin ovat vaikuttaneet muun muassa ruuan-tuotannon teollistuminen ja globalisaatio. Kuluttaja ei enää tiedä, missä ruoka tuotetaan. Esimerkiksi maaliskuussa 2012 helsinkiläiset kauhistuivat, kun lounaspaikkojen broilerin alkuperämaaksi paljastui Thaimaa.

Trendien ja megatrendien maailma on monimutkainen. Osa trendeistä on megatrendejä tai toisin päin, kun asiayhteys muuttuu. Megatrendit ovat pitkäkestoisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat yhteiskuntaan laajasti. Megatrendit sivuavat usein toisiaan. Osa niistä nostaa esiin tuotteen alku-

KÄÄNNÄ

KNOWSHEEP-HANKE

KnowSheep-hanke toteutetaan vuosien 2011–2013 aikana Suomessa ja Virossa. Hankkeen rahoitus tulee Central Baltic Interreg IV A -ohjelmasta. Hankkeen avulla kehitetään Itämeren rannikko- ja saaristoalueen lammastaloutta Suomessa ja Virossa.

Tämä lehtijuttu pohjautuu KnowSheep-hankkeen ”Megatrendit tuotteistamisen apuna” -selvitykseen, jossa käsitellään muutamia megatrendejä sekä esitellään lammastuotteita eri puolilta maailmaa. Tuote-esimerkkien löytämiseksi internet oli korvaamaton lähde.

perän ja tuotantotavan merkityksen, kuten globalisaation, turvattomuuden ja kestäväen kehityksen.

KnowSheep-alueen lammastiloista suurin osa on pieniä, perinteisiä maatiloja, joissa työ tehdään perheen voimin. Yrittäjät tuntevat tuotteiden alkuperän raaka-aineista lähtien. Pienillä lammastiloilla tuotteita valmistetaan käsityönä. Tämä sopii individualismin megatrendiin, joka ilmenee muun muassa yksilöllisinä, räätälöityinä tuotteina.

Brändi tarvitsee vahvan perustan

Tänä päivänä brändit pohjautuvat yhä enemmän uskottavuuteen ja luotettavuuteen. Mielikuville tulee löytyä vastine todellisuudesta.

"En tiedä kuka olet. En tunne yritystäsi. En tunne yrityksesi tuotteita. En tiedä, miksi yrityksesi on olemassa. En tunne yrityksesi asiakkaita. En tunne yrityksesi saavutuksia. En tunne yrityksesi mainetta. Siis – mitä haluatkaan myydä minulle?"

- Mc Crow Hill -

Lainaukseen tiivistyvät asiakkaan ajatukset, kun yritys ja sen tuotteet ovat tuntemattomia. Esimerkiksi maatilalla toimivan ruokapalveluyrityksen brändi muodostuu tuotteista ja palveluista, omistajista, rakennuksista ja pihapiiristä sekä ympäröivästä maisemasta.

Yrityksellä on brändi, vaikka sitä ei olisi aktiivisesti markkinoitu. Siihen vaikuttavat imago ja maine. Lähiseudun asukkaille yritys on ennestään tuttu, mutta tarvitaan myös uusia asiakkaita, matkailijoita ja lomalaisia. Brändiin liittyy olennaisesti viestintä. Sen avulla lisätään tunnettuutta, luottamusta ja myönteisiä asenteita yritystä kohtaan. Kotisivujen ja sosiaalisen median kautta yritys avataan tämän päivän asiakkaille.

Brändi on aina lupaus jostakin, siksi sen toteutus tulisi harkita tarkoin. Brändilupaus kuuluu esimerkiksi: "Paikallisia tuotteita ja hyvää palvelua aidossa maalaisympäristössä". Lupaus herättää odotuksia ja luo mielikuvia. Jos ruokapalveluyritys mainostaa paikallisia tuotteita, asi-

"Kotisivujen ja sosiaalisen median kautta yritys avataan tämän päivän asiakkaille."

akas odottaa saavansa esimerkiksi kotitekoisia leipää ja pullaa.

Erottuminen kilpailijoista

Ensimmäisenä tulevat mieleen logo, liikemerkki ja pakkaus. Ne ovat osa yrityksen viestintää. Syvemmällä yrityksessä ovat brändin juuret, alkuperä. Puhutaan brändi-identiteetistä. Sen pysyvin osa on ydin, joka maaseudun perheytyksissä pohjautuu omistajien arvoihin, uskomuksiin, osaamiseen sekä yrityksen historiaan ja toimintaperiaatteisiin. Ydinlupaus tiivistetään muutamaan sanaan, esimerkiksi: "Ammattitaidolla, alkupe-
räästä tinkimättä". Brändin ydin pysyy suhteellisen muuttumattomana, tapahtui markkinoilla mitä tahansa. Ydintä täydennetään luomalla brändille persoonallisuus, esimerkiksi: "Aito, rehellinen ja osaava". Brändin

Rygja-pässillä kasvua ja jämäkkyyttä katraaseen

- sopii hyvin risteytyksiin suomenlampaan kanssa ja kolmiroturisteytyksiin
- lyhyt kasvatusaika, teuraspainoon jopa 4 kk iässä
- runsas villa lankoihin ja taljoihin, valkoinen ja mustia/harmaita
- huolehtiva ja runsasmaitoinen emorotu, sikiävyys 1,7-1,8
- tehokas laiduntaja myös maisemanhoidossa
- rauhallinen, hiljainen ja helppo käsiteltävä
- v. 2012 myynnissä hyväkasvuisia, ultrattuja ja luokiteltuja päsejä

Suoramyyjille monikäyttöinen rotu, kysy meiltä lisää!

Jalostuslampola Urpo Kovala
Jämsä puh. 040 528 1116
www.rygja.fi

Röykkälän tila Viola ja Kalevi Fredin
Joutsa puh. 040 729 4134
www.lammastila.com, www.rygja.fi

persoonallisuus ja ydin ovat käsitteitä, jotka auttavat omistajia ylläpitämään omaperäistä, kestävä brändiä.

Brändin avulla luodaan tunneside asiakkaaseen. Maatilalla on mahdollista tavata tuotteiden valmistajat, kokea maalaisympäristö ja eläimet. Tilan ulkopuolella myynti jää pakkauksen ja myyntipisteen varaan. Elintarvikkeissa pakkaus on ensiarvoisen tärkeä, kun halutaan herättää asiakkaan kiinnostus. Se on ainoa informaatio, joka tuotteesta ja sen valmistajasta on saatavilla. Erottuva pakkaus helpottaa saman tuotteen löytämistä seuraavalla ostokerralla. Neuleissa korostuu henkilökohtainen myyntityö. Myyjän olisi hyvä tuoda esille tuotteiden alkuperä ja kertoa tarinat tuotteiden takaa.

Yksilöllisiä tuotteita ja heimoajattelua

Individualismiin liittyy yksilöllisyyden tavoittelu ja valinnanvapaus. Individualismi ilmenee muun muassa oman identiteetin korostamisena ja räätälöityinä tuotteina. Paitsi itselle ja läheisille, myös lemmikeille halutaan ostaa yksilöllisiä tuotteita.

Yhdysvaltalainen Roving Woolens valmistaa design-takkeja ja -puseroita koirille. Takkien hinta liikkuu sadoissa euroissa. Tuotteet suunnitellaan ja valmistetaan Yhdysvalloissa sekä viimeistellään käsityönä. Vuorikangas on tiheästi huovutettua norjalaista villaa. Tuotteita valmistetaan rajallinen määrä (limited edition) tai asiakas voi tilata uniikkikappaleen eläimen nimellä nimikoituna. Jokaisesta ostetusta tuotteesta lahjoitetaan rahasumma hankkeeseen, jonka tavoitteena on parantaa eläinten elinoloja. (Roving Woolens).

Ihmisten juurettomuus ja globalisaatio näkyvät kasvavana kiinnostuksena perinnekäsityihin, joihin tallentuvat paikallinen kulttuuri ja identiteetti. Perinnekäsityihin liittyy tarinoita ja historia, jotka kannattaa kertoa asiakkaille. Matkailijoille tuotteiden merkitys ja arvo avautuvat vasta tarinoiden kautta.

Neulepaidat ovat lämmittäneet erityisesti rannikkoseudun asukkaita ja kalastajia. Käsityötieteen tutkija

Korsnäsinpaita
(Suomen käsityön museo,
Liisa Korhonen).

Marketta Luutosen mukaan Korsnäsinpaita on suomalainen perinneneule eteläpohjalaisesta, ruotsinkielisestä rannikkokunnasta. Siinä yhdistyvät

runsaat kuviot ja kirkkaat värit. Paidan valmistus vaatii taitoa ja kärsivällisyyttä. Jokaisessa kylässä oli mes-

KÄÄNNÄ

VILLASTA LANNOITETTA, LANNASTA PAPERIA

Lampaan villa on monikäyttöinen ja ympäristöystävällinen raaka-aine, mutta se jää monella tilalla hyödyntämättä. Lampaan villasta ja saniaisesta valmistettu lannoite, Sheep's Wool Compost, valmistetaan Dalefoot-nimisellä maatilalla Luoteis-Englannissa. Se on ympäristöystävällinen vaihtoehto turpeelle. Tuotteen rakenne on yhtä pehmeä kuin turpeella, mutta raaka-aineet ovat peräisin uusiutuvista luonnonvaroista.

Koska villa pidättää vettä ja luovuttaa ravinteita hitaasti, komposti on käyttökelpoinen varsinkin kuivuutta kärsivillä alueilla. Villakompostin tuoteidea oli löydetty vanhasta puutarhakirjasta. Alueen ongelma on saniaisen, joka valtaa tilaa sekä alkuperäiskasveilta että laitumilta. Perinteisesti saniaista on hyödynnetty eläinten kuivikkeena ja sen jälkeen levitetty lannoittamaan peltoja.

Toinen tuote-esimerkki tulee Arizonasta. Lampaan lanta on kuivaa, kevyttä ja siinä on mieto haju. Sagebrush Valley Ranch valmistaa lampaan lannasta lannoiteteepusseja. Teepussien kangas tehdään valkaisemattomasta puuvillasta ja ne täytetään lampaan lannalla. Teepusseja liotetaan kannussa tai vesiämpäriin yön yli tai muutaman päivän riippuen siitä, miten vahvan lannoitteen kasveille haluaa. Teepussi voidaan käyttää useita kertoja ja lopulta kompostoida. Tuoteideoilla on usein varsin arkiset juuret.

Walesiläinen yritys valmistaa lampaan lannasta paperia, josta tehdään esimerkiksi ruohon tuoksuisia ilmanraikastimia ("wunderbaum"). Valmistaja on nimeltään Sheep Poo Paper. Yrityksen kotisivuilla kerrotaan, että Walesin vuorilta kerätty lampaan lanta steriloidaan yli 120 asteen painekattilassa ja pestään toistuvasti päivän ajan, kunnes se painaa noin puolet alkuperäisestä painostaan. Lammas sulattaa vain puolet syömästään selluloosakuidusta, joten lannassa on paljon paperinvalmistukseen sopivaa kuitua. Paperinvalmistuksen sivutuotteena saadaan puhdasta, rikasta ja nestemäistä lannoitetta, jota välitetään paikallisille viljelijöille.

Tuotteiden valmistajat tuovat esille yhteiskuntavastuuseen liittyviä asioita. Omaisuusiltaan turpeen kaltainen villakomposti on turveta ekologisempi vaihtoehto tai paperinvalmistuksen sivutuote toimitetaan lannoitteeksi paikallisten viljelijöiden tarpeisiin. Koirien design-takkeja valmistava Roving Woolens lahjoitti rahaa hankkeeseen, joka parantaa eläinten elinoloja. Vastuullisuus tuodaan esille, koska sen uskotaan vaikuttavan kuluttajien ostopäätöksiin.

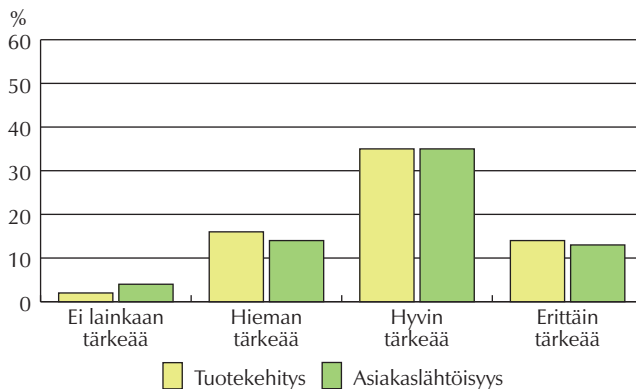
"Lammas sulattaa vain puolet syömästään selluloosakuidusta, joten lannassa on paljon paperinvalmistukseen sopivaa kuitua."

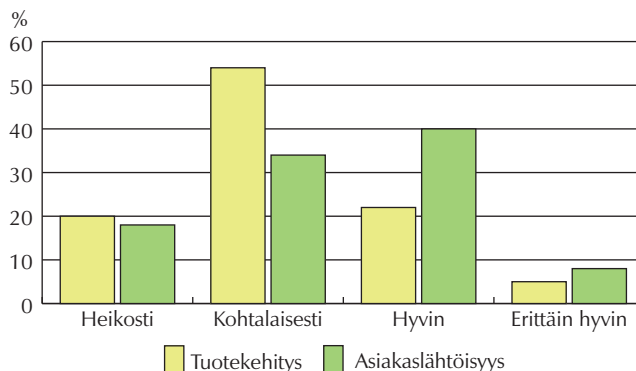
MTT:n laatimassa kyselyssä KnowSheep-alueen lammastalousyrittäjiä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä tuotekehitys ja asiakaslähtöisyys ovat heidän yritystoiminnalleen. Kuinka hyvin yrittäjät arvioivat onnistuneensa tuotekehityksessä ja asiakaslähtöisyydessä?

Lisäksi yrittäjiä pyydettiin arvioimaan, miten tärkeää heidän yritystoimintansa kehittämisen kannalta olisi saada apua markkinointiosaamiseen (tuotesuunnittelu, myyntityö, markkinointi, asiakaspalvelu/neuvottelutaidot).

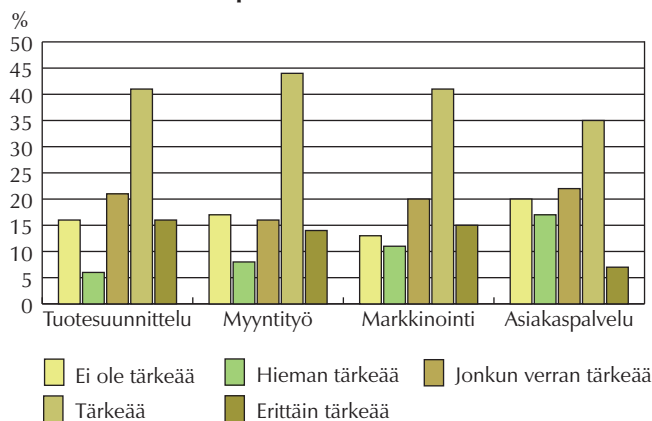
Kuinka tärkeitä asiakaslähtöisyys ja tuotekehitys ovat yritystoiminnallenne?

Kuinka hyvin arvioitte onnistuneenne asiakaslähtöisyydessä ja tuotekehityksessä?

Miten tärkeää yritystoimintanne kehittämisen kannalta olisi saada apua markkinointiosaamiseen?

tari, joka valmisti paitoja tilauksesta ja tuli usein paikanpäälle tekemään paitaa. Valmistusaika oli noin kolme viikkoa, apulaisten avustamana yksi viikko. Materiaalina käytettiin omien lampaiden villaa, jota kehrättiin ja värjättiin kotona. Paitoja käyttivät itsenäiset talonpojat varsinkin pyhä- ja juhlapäivinä, mutta myös kalastajat työssään niiden lämpimyden vuoksi. Useimmat säilyneistä paidoista ovat miehenpaitoja, joita nuoret miehet ovat saaneet sulhaslahjoiksi.

Taiteen tehtävä on herättää ky-symyksiä ja kyseenalaistaa. Hollan-tilainen suunnittelija *Christien Meindertsma* lähestyi yksilöllisyyttä raaka-aineen tuottajan eli lampaan näkökulmasta. Hän yhdisti kutomiinsa villapaitoihin lampaan syntymäajan ja -paikan sekä valokuvan ja painon. Projektin nimi oli One Sheep Gardigan.

Kestävää kehitystä ja vastuullisuutta

Viime vuosina kestävän kehityksen megatrendi on ohjannut niin poliit-tista päätöksentekoa kuin kuluttajien valintoja. Ekologinen kestävyys on yksi kolmesta kestävän kehityksen ulottuvuudesta. Muut ulottuvuudet ovat taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ympäristöministeriö määrittelee kestävän kehityksen seuraavasti: ”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjat-tua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.”

Maataloudessa kestävä kehitys näkyy luomutuotannon kasvuna. Paitsi yritykset, kunnat ja kaupungit, myös kuluttajat haluavat vaikuttaa. Kestä-vään kehitykseen liittyvät muun muassa seuraavat käsitteet: ”Slow Food”, ”Slow Fashion”, ”Local First” ja ”Local Fashion”. Slow Fashion tarkoittaa siirtymistä määrästä laatuun eli koh-ti kestävämpiä vaatteita. Slow Food-liike vastustaa pikaruokaa ja nopeaa elämäntapaa. ”Local First” tarkoittaa paikallisten tuotteiden suosimista. ”Local Fashion” puolestaan vaatteita, jotka on valmistettu mahdollisimman lähellä.

”Baltfood-tutkimukseen osallistuneet elintarvikealan asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että tulevaisuuden kuluttaja kiinnittää kasvavaa huomiota elintarvikkeiden turvallisuuteen, eettisyyteen ja ekologisuuteen. ”

Itämeri on vahva ruoka-alue

Yhä harvempi syö pelkästään eläkkeeseen. Itämeren alueen tulevia ruokatrendejä jäljitettäessä piirtyy kuva tulevaisuuden kuluttajasta, joka haluaa huolehtia enenevässä määrin terveydestään ja turvallisuudestaan ruuan avulla.

Heidi Valtari

Ruoka-Suomi -teemaryhmän erityisasiantuntija, Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea

Itämeren alueen kulutustrendit tutkimukseen haastatellut elintarvikealan tieteen ja elinkeinoelämän asiantuntijat katsovat, että moni kuluttaja haluaa ilmaista persoonaansa, mielipiteitään ja asemaansa ostopäätöksillään, jolloin voittajaksi nousee paikallinen ja eettisesti tuotettu ruoka. Koska kuluttaja haluaa olla perillä siitä, mitä hänen lautaselleen päätyy, kannattaa elintarvikealan panostaa jatkossa myös pakkausmerkintöjen selkeyttämiseen.

Itämeren ympärillä olevat kymmenkunta valtiota ja noin 80 miljoonaa asukasta muodostavat yhtenäisen ruoka-alueen.

Baltfood tuo esiin Itämeren ruoka-alueen

Itämeren ympärillä olevat kymmenkunta valtiota ja noin 80 miljoonaa asukasta muodostavat yhtenäisen ruoka-alueen. Itämeren alueen elintarvikealalla on noin 200 miljardin euron vuosittainen liikevaihto ja puolisen miljoonaa työntekijää. Ruoka on yksi Itämeren merkittävimmistä

liiketoiminta-aloista. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Ruoka-Suomi-teemaryhmä toimivat aktiivisesti kansallisena koordinaattorina juuri päättyneessä kolmivuotisessa Itämeren alueen ruokatoimijoita yhteen koonneessa Baltfood-yhteistyössä. Itämeren

KÄÄNNÄ

ruoka-alueen ruokayhteistyötä jatkaa Baltfood-sihteeristö, joka pyrkii muun muassa edelleen vahvistamaan Itämeren aluetta ruoka-alueena. Tavoitteena on esimerkiksi ruuan ja elintarvikkeiden merkityksen entistä vahvempi esiin nostaminen Itämeren alueen kehittämiseen vaikuttavissa linjauksissa.

Ruoka tuo terveyttä

Ruuan ja terveyden väliset yhteydet ovat nousemassa yhä keskeisempään asemaan. Erityisesti alueen väestön ikääntyessä suuntaus korostuu. Uutena kulutustrendiä nähdään myös erilaisten ruokayliherkkyyksien yleistyminen. Jo tutut gluteenittomat ja laktoosittomat tuotteet ovat esimakua kuluttajuudesta, jossa lautaselle poimitaan kansalaisten geneettisten tarpeiden mukaan räätälöityjä terveysvaikutteisia elintarvikkeita, vaikkapa tuotteita ikääntymisen aiheuttamia nivelkipuja vastaan tai korkean verenpaineen madaltamiseksi.

Ruokatrendeinä turvallisuus, kestävyys ja identiteetti

Itämeren ruoka-alueen Baltfood-tutkimukseen osallistuneet elintarvike-

alan asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että tulevaisuuden kuluttaja kiinnittää kasvavaa huomiota elintarvikkeiden turvallisuuteen, eettisyyteen ja ekologisuuteen. Tarkasteltaessa tätä vielä laajemmin kansainvälisesti huomattiin, että Itämeren alueen kuluttajat suosivat paikallisia ja alueellisia tuotteita eksoottisten sijaan. Tuotteisiin liittyvien mielikuvien merkitys näyttäisi kasvavan tulevaisuudessa. Vastaajien mielestä tuotteiden ekomerkinnot lisäävät merkitystään nimenomaan Itämeren alueen maissa.

Vahvistuviksi ruokatrendeiksi tunnistettiin nykypäivän tärkeimmät megatrendit: terveys, kestävä kehitys ja identiteetin osoittaminen. Itämeren alueen elintarvikealan yhteistyössä on tuotettu runsaasti sovelluskeinoista teknologia- ja markkinatietoa. Tulokset, selvitykset ja alan liiketoiminnan kehittämisen tueksi luodut työkalut ovat jatkossakin yritysten ja tutkimuksen hyödynnettävissä.

Verkkokursseja, työkaluja ja tuloksia käytännön työhön

Perustettuun Baltfood T&K-verkoston kuuluu kolmekymmentä tutkimus- ja kehittämiskeskusta Itämeren

alueella. Verkoston kautta yritykset voivat esimerkiksi etsiä kumppaneita prosessien parannushankkeisiin tai tuotteiden markkinoille saattamiseen. Kasvuun ja uusille markkinoille tähyävät yritykset voivat hyödyntää Venäjän, Valkovenäjän ja Ukrainan markkinoista tuotettua markkinatietoa.

Baltfood Akatemia perustettiin tarjoamaan elintarvikealalle ajasta ja paikasta riippumatonta verkkokoulutusta ajankohtaisista teemoista. Akatemian virtuaalisessa luentosalissa voi myös keskustella kansainvälisten kollegojen kanssa elintarvikelainsäädännön tai kuluttajakäyttäytymisen kansallisista eroista.

Toivottavaa on, että tehtyjä selvityksiä ja tuloksia sekä työkaluja hyödynnetään aktiivisesti. Baltfoodin verkkosivuilla on paljon ammennettavaa myös suomalaisille pk-yrityksille ja muille alan toimijoille. Tavoitteena on lähivuosina myös uudistaa sisältöjä ja kehittää uudenlaisia yhteistyömuotoja.

Itämeren ruokavalio tutuksi kuluttajille ja ammattilaisille

Itämeren ruokavalio on hyvä perusta terveelliseen ruokaan. Mustikka, ruis ja rypsi – Voimaruokaa Suomesta - kirja (*Soisalo & Voutilainen*) avaa kuluttajalle kuvan Itämeren ruokavaliosta, jonka pohjana ovat kasvikset ja juurekset, marjat, ruis, rypsiöljy ja kala. Myös maitotuotteet ja liha ovat tyypillisiä raaka-aineita. Lihaa käytetään 3-5 kertaa viikossa. Kirjan tekijät korostavat ruokavalion monipuolisuutta ja läheltä saatavia raaka-aineita. Kirja sisältää paljon käyttökelpoisia reseptejä myös arkeen.

Kuluttajien lisäksi keittiöalan ammattilaiset näkevät myös Itämeren alueen raaka-aineilla uusia mahdollisuuksia. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon Suurtalousalan yhteistyöjärjestö Fida ry, joka keväällä 2012 haastoi ammattikeittiöt kehittämään ja kilpailemaan Itämeren ruokavaliota mukaisilla lounasruokaresepteillä.

Muokkaamme lammasta, vuohta, tarhattuja turkiseläinnahkoja ja riistaa.

**Nyt sitä saa,
vesipestävää lammasmuokkausta!**

Panfur 2000 Oy

Noksonkuja 9, 61310 Panttila, Puh. 06 450 0600
panfur2000@panfur2000.fi, www.panfur2000.fi

**Keritsemiskone Ekonom
Terät kaikille koneille
Kaikki lampaanhoitotarvikkeet meiltä!**

**Alla fårskötsel-
tillbehör från oss!**

LARSSON VILLANJALOSTAMO
www.larssonvillanjalostamo.com
larssonvillanjalostamo@multi.fi
puh. 050 304 1159, 050 564 8375

Lammas & vuohi kurkistaa tämän vuoden jokaisessa numerossa 1920-luvun lammastalouteen.

KOONNUT: Eila Pennanen

Otteet ovat kirjasta:
OPAS SUOMEN MAANVILJELIJÖILLE
JA MAATALOUSKOULUILLE
Maija Vohlonen; Nykyaikainen lam-
mastalous, Tieto ja taito-sarja n:o 54,
WSOY 1927

Paras tuotto laitumelta

Sekä emille että karitsoille on laidunruoho luonteenomaisinta ja parhaita ravintoa ja molempien painonlisäys tapahtuu sen avulla huokeasti ja nopeasti.

LAIDUNRUOKINNASTA

Lammastalouden kannattavaisuuteen vaikuttaa ratkaisevasti talviruokinnan ja laitumen käytön suhteen oikea järjestely. Lammashan on kotieläimistämme eittämättä paras laitumen käyttäjä ja on lampaanhoito kaikkina aikoina ja joka maassa perustunut laitumen käyttöön. Niinpä on meilläkin kokemus osoittanut, että edulliseen lammastalouteen pyrkiessä on päätuotanto tuotettava laitumelta tai toisin sanoen: karitsain paras kasvu-aika on keskitettävä kesäksi.

Lammastalouden täytyy siis perustua laitumeen ja sen oikeaan käyttöön. Kuten sopivimmat laitumet ovat, kuten pitempi on laidunkausi, kuten suurempi osa karitsain parhaasta kasvuajasta, joka on 7-8 kk, sisältyy laidunkauteen, sen edullisempi on taloudellinen tulos lampaanhoidosta. Sitäpaitsi on laidun huokeaa. Laidunrehu-yksikkö maksaa vain 1/2–1/5 talvirehu-yksikön hinnasta.

LAITUMET

Lammas syö mieluummin lyhyttä, lehtevää ja auringossa kasvanutta ruohoa. Se ei mielellään syö vesipe räisten maiden kasvullisuutta, vaan hakee kuivaperäisiä laitumia. Näihin vuosiin asti ovat lampaat suurimmas- sa osassa maata saaneet kesäisin ha- kea ruokansa laajoilta metsämailta. Nuorena kasvavassa metsässä ei niitä ole laidunnettava, sillä siellä ne te- kevät vahinkoa syömällä havupuun vuosikasvaimia. Varsinkin ovat lam- paat siellä tuhoisia alkukesästä, jol-

loin havupuiden kerkät ovat hen- noimmillaan.

Niin meren kuin sisävesien saa- ret ovat erittäin edullisia lammastal- tumia. Varsinaisilla hakamailla ja viljellyillä laitumilla viihtyy lammas erinomaisesti. Yleensä on lampaille riittävästi ruokaa vielä toisten koti- eläinten jälkeen, mikä johtuu erilai- sesta syömistavasta. Alkukesästä voi lampaita pitää kesantomailla, syksy- puolella kauran- ja heinänsängellä ja myöhään syksyllä maan routaannut- tua saavat lampaat huoleti laiduntaa reheviä orasmaita.

Muuten ei ole edullista eikä tar- peellistakaan, että jokin laidunala jää koko kesäksi lampaiden haltuun lu- kuunottamatta saaria tai erillisenluon- toisia hakapalstoja. Lampaita voidaan erinomaisesti laiduntaa toisten koti- eläinten jälkeen tai vähätuottoisten eläinten kanssa yht'aikaa.

HOITO LAITUMELLA

Lampaiden laiduntamista vaikeuttaa se, etteivät nämä pienet ja vilkkaat eläimet pysy harvoissa aidoissa. Jos on laidunnettava vain 2–3 uutta ka- ritsoineen, voi niille käyttää liekaa- mista siten, että emä on liekanuoras- sa. Karitsat pysyvät lähellä emää. Tai voi käyttää siirrettävää aitausta esim. 3 x 4 m. suuruu-

deltaan. Näin voi tarkasti ja alaa säästään laidun- taa pihamaita, tienvarsia, pien- tareita ym.

Laitumella tu- lee olla saatava- na raitista vettä. Seisovat lätäkkö- vedet yms. eivät ole lainkaan lam- paille soveliaita

maksamadon takia. Erikoisesti on muistettava keittosuolan tarve. Sitä tulee aina olla lampaiden saatavana. Varsinkin on sateisina kesinä, erikoi- sesti maksamadon takia, annettava runsaasti suolaa ja tervaa.

Tavallisesti lasketaan meillä lam- paat laitumelle ennen toisia kotieläi- miä ja saavatkin ne sieltä riittävästi ravintoa melko aikaisin. Kuitenkin on sateisina, kylminä keväinä se vaara, että pikkukaritsat sairastuvat sorkki- en kastumisen vuoksi. Yleensä on pidettävä mielessä, että lammas on hyvin arka kosteudelle ja varattava niille suojapaikka laitumella, joko ti- heä metsikkö tai jokin katos.

Syksyisin pidettäköön lampaat päivisin laitumella mahdollisimman pitkään. Tarpeen tullen annettakoon niille lisäruokaa esim. kauranolkia.

LAITUMEN MÄÄRÄ

Viiden laidunkuukauden aikana ottaa 45–50 kg painava uuhi kaksosineen, joiden karitsatuotto 7 kk vanhana syksyllä on 60–65 kg, 2.0–2.2 r.-y. päi- vässä eli kaikkiaan noin 300–320 r.-y. Raivatulla hakamaalla voidaan siis pitää hehtaarin alalla 2–3 lammasta ja nykyaikaisella viljellyllä nurmilai- tumella 5–6 lammasta samoin kak- soiskaritsoineen.

Kuva 52. Laidunkuva Aitolahden Laalahdesta.

Onnistunut ruokinta perustuu suunnitteluun ja taloudellisuuteen

Lampaan ruokinnan perusta on hyvälaatuinen säilörehu, painottaa ruotsalainen lammassiantuntija *Magnus Jönsson*. Ruotsalaisen vinkkejä kuultiin toukokuussa ProAgria Etelä-Pohjanmaan Monipuolinen lammas ja vuohi -hankkeen koulutuksissa.

Milla Alanco ja Elina Vainio
ProAgria Etelä-Pohjanmaan lammastiimi

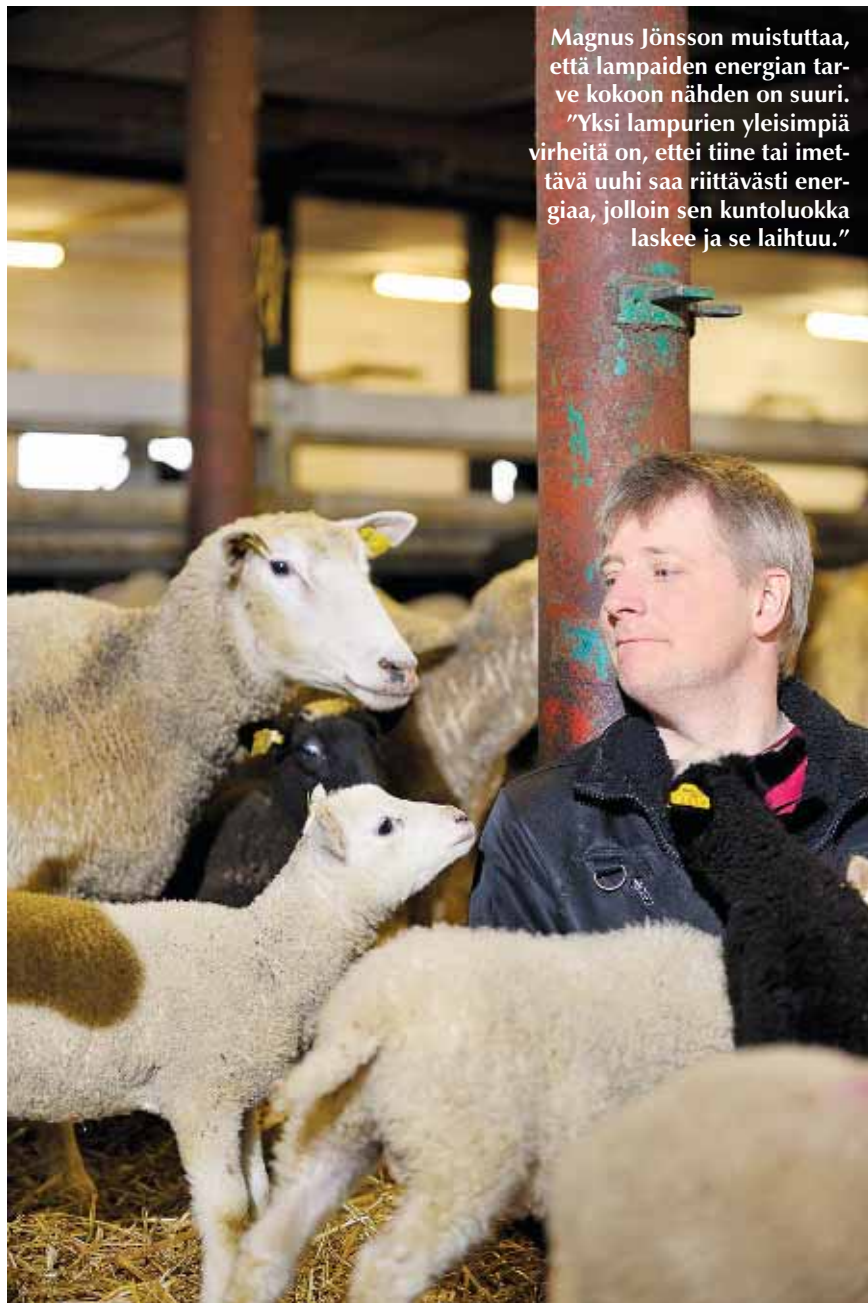
Magnus Jönsson on toiminut lammassiantuntijana vuodesta 2003, lampaiden parissa vuodesta 1990. Käytännön kokemuksia hän saa omalta maatilaltaan, jossa on 200 uuhia. Rotuina ovat gotlanninlammas sekä finull ja texel, joita hän risteyttää.

Lammasta ei voi täysin verrata lehmään. Lampaan ruuansulatus on herkempi kuin naudalla, esimerkiksi listeria on yleinen säilörehun huonoon laatuun liittyvä ongelma. Lampaalla pötsin rehun käsittelytehokkuus on 70 prosenttia lehmän pötsin tehokkuudesta. Lammas vaatii hienojakoisempaa rehua kuin lehmä hyödyntääkseen ravinnon mahdollisimman tehokkaasti.

Suhteessa painoonsa ja pötsin kokoon lammas tuottaa paljon, joten energian tarve on suuri. Esimerkiksi tiineysaika on raskas, koska lammas tuottaa karitsoita 12 prosenttia elopainostaan (lehmä seitsemän prosenttia). Riittämättömästä ravinnosta seuraa sairastumisia, kuten poikimahalvauksia.

Hyvälaatuinen säilörehu avain onnistumiseen

Säilörehun laatua on kahdenlaista: ravinnollinen laatu ja säilönnällinen laatu. Lampuri voi vaikuttaa molempiin itse. Peltoviljelyn tunteminen ja

Kuva: Ricard Hagerman

Magnus Jönsson muistuttaa, että lampaiden energian tarve kokoon nähden on suuri. "Yksi lampurien yleisimpiä virheitä on, ettei tiine tai imettävä uuhi saa riittävästi energiaa, jolloin sen kuntoluokka laskee ja se laihtuu."

siihen perehtyminen parantavat ruokinnan taloudellisuutta. Jönsson korostaa säilörehun laadun merkitystä ruokinnassa. Korkealaatuinen karkearehu on erittäin tärkeää eläinten terveydelle ja myös taloudellista käyttöä.

Lampaiden ruokintaan sopii melko kuiva säilörehu. Kuiva-aineen tulisi olla noin 35–40 prosenttia. Veden kuljettaminen pyöröpaaleissa ei ole

"Seosrehuruokinnassa on muistettava, ettei sekoitus paranna huonoa rehua, vaan huonolaatuinen säilörehu pilaa koko seoksen."

kustannustehokasta. Aikainen säilörehu on edullisinta ja parasta ravintoa lampaalle. Aikainen karkearehusato, jossa ravintoarvot ovat korkeat, pitää väkirehunkulutuksen alhaisena. Mahdollisimman aikaisin korjattu rehu on hyvin valkuaispitoinen ja sisältää vähemmän kuitua kuin myöhään tehty. Kuitupitoinen rehu hidastaa rehun kiertoa ruuan-sulatuksessa, mutta kuluttaa enemmän energiaa. Kuidun määrä rehussa myös rajoittaa syöntiä.

Suunnittelun tavoitteena uuhien hyvinvointi

Kuten Suomessa, myös Ruotsissa märehitijöiden rehuarvomittayksikkönä käytetään megajoulea (MJ). Kriittisiä ruokinta-ajankohtia lampaan vuodenkierron aikana ovat astutusaika, tunnus sekä aikainen maidontuotanto. Säilörehu ei yksin riitä täyttämään lampaan tarpeita kaikissa tuotantovaiheissa, vaan säilörehua täydennetään laadun mukaan erilaisilla energia- ja valkuaisrehuilla. Jönsson painotti erityisesti tunnus- ja aikaisen maidontuotannon tuotosvaihetta. Tiineyden viimeisinä 4–6 viikkoina tapahtuu karitsan sikiökasvusta 70 prosenttia. Lampaan ruokinnassa perussääntö on ruotsalaisten ruokintasuositusten mukaan: ylläpitotarve 10 MJ/pv, tiineydenlopulla lisätään 10 MJ/pv, imetysaikana lisätään 10 MJ/pv ja lisäksi, jos uuhella on yli 2 karitsaa, annetaan 5–7 MJ/pv lisää karitsaa kohden.

Yleisimpiä ruokintavirheitä

Yksi yleisimpiä virheitä on, ettei uuhi ei saa riittävästi energiaa, jolloin sen kuntoluokka laskee ja uuhi laihtuu.

Katitsalle rehun helppo saatavuus on tärkeää.

Kuva: Elina Väinö

MITEN SAADAAN KARITSAT KASVAMAAN 400–600 G / PVÄ?

- 1) Eläinaines (mahdollinen kasvupotentiaali) mm. rotuvalinnat
- 2) Olosuhteet
- 3) Lampuri – suunnittelu ja seuranta huipputärkeää! Punnitus kerran viikossa
- 4) Nopeakasvuiset lähdeittävä teuraaksi oikealla viikolla (rasvoittuminen ja ylipaino uhkaa)

Ruotsalaisten laskelmien mukaan karitsan rehuannoksen valkuaisarve laskee vähitellen 20:stä 12 prosenttiin karitsan vanhetessa. Pieni karitsa tarvitsee paljon valkuaisa energiaan nähden. Energiantarve-suositus (MJ) 400 gr päiväkasvulla 20 kilo-ella karitsalla ylläpitoon 4,6 MJ+ kasvuun 15,6 MJ päivässä ja 45 kilo-ella ylläpitoon 8,4 MJ+ kasvuun 21,6 MJ päivässä.

Rasvan kerääminen eli lihottaminen ei kannata, koska rasvan hyödyntäminen kuluttaa energiaa. Kun rasva on käytetty, uuhien elimistö alkaa käyttää lihasvarastoja, mikä on erittäin kuluttavaa. Huono sadonkorjuuhygieniat aiheuttaa terveystarvian. Esimerkiksi multa ja kosteus säilörehussa lisäävät listerian vaaraa. Liian suuret ruokinnan vaihtelut sekoittavat pötsin mikrobit, uuteen rehuun

tottuminen vie jopa kaksi viikkoa. Isot väkirehuannokset yli 0,5 kg/ruokintakerta saavat pötsin happamaksi. Sairastumista aiheuttavat myös puukäärnä

APPEEN "SUDENKUOPAT"

- Logistiikka ei toimi.
- Ei käytetä halvempia rehukomponentteja.
- Eläimet eri tuotantovaiheissa – yksi seos ei käy kaikille. Esimerkiksi tehdään 1. seos ilman väkirehuja. Jaon jälkeen tehdään 2. seos toiselle ryhmälle, johon lisätään väkirehuja.
- Oikeanlainen vaunu – pystyruuvi, vaakaruuvi tai sekoittava vaunu, valitaan säilörehun tekotavan mukaan.

REHU-ÄSSÄ OY

• **LAMMASKIVENNÄISIÄ**
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.

• **NUOLUKIVET**
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

tokset tai myrkytykset, joista yleisimpiä ovat seleenin puutos tai kuparin yliannostus.

Kustannukset suhteutetaan eläinmäärään

Yksi ruokinnan taloudellisuuteen vaikuttava tekijä on työmäärä. Tähän vaikuttaa muun muassa ruokinnan toiminnallisuus. Aperuokinta on yksi vaihtoehto, jolla voisi mahdollisesti selkeyttää ruokintajärjestelmää. Työmäärän väheneminen suhteessa

hankintakustannuksiin pitää kuitenkin selvittää tilakohtaisesti.

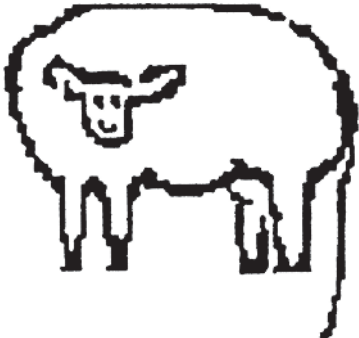
Ruokintaa helpottavia välineitä on useita. Paalisilppuri ja apevaunu vaativat kolmen metrin leveyden, mikäli niillä ajetaan ruokintapöydällä. Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan ruokintaan käytetty aika tiloilla vaihtelee suuresti. Ajansäästöä apevaunulla ei tule merkittävästi verrattuna muihin ruokintajärjestelmiin. Logistiikka on ajankäytön hallinnassa tärkeää. Oleelliset kysymykset ovat,

onko rehut tuotu tilakeskukseen? Missä lastaus tapahtuu? Tuleeko ajelua edestakaisin säilörehupaalien perässä? Johtopäätöksenä tutkimuksessa oli, että apevaunun käytöllä ei ajansäästöä tule, jos uuhia on alle 300.

Löytyy kuitenkin useita hyötyjä apevaunun hankintaan. Käytetyn vaunun voi saada 10 000 eurola (12m²), uusi maksaa noin 40 000 euroa. Käytetyn traktorin hinta on noin 10 000 euroa. Sekoitettavan rehumäärän tulee olla iso tai rehukomponenttien edullisia, kuten rankki tai muut teollisuuden sivutuotteet. Hyvä, lampaan suun levyiseksi silputtu seos lisää syöntiä, jolloin laimeampikin seos riittää. Appeen kuiva-ainepitoisuuden tulee olla 35 prosenttia, ettei väkirehu lajitu vaunun pohjalle. On muistettava, ettei sekoitus paranna huonoa rehua, vaan huonolaatuinen säilörehu pilaa koko seoksen.

ESA ANTAS

Keritsemiskoneiden huolto
Terien teroitus
Puh. (05) 366 4329
gsm 040-524 9629
Lyöttiläntie 449
47540 LYÖTTILÄ

Karitsoiden loppukasvatukseen

Karitsan kasvupotentiaalia tukemaan
LAMMAS-TÄHTI

Täysrehu, joka sopii hyvin karitsoille maittavan ja pölyämättömän 3 mm:n minirakeen ansiosta.

Tukee karitsan kasvupotentiaalia ja parantaa lihakkuutta

Sisältää myös molybdeeniä, joka ehkäisee kuparin kasaantumisen kudoksiin. Tämä on tärkeä ominaisuus varsinkin liharotuisia lampaita kasvattaessa

Saatavana 40 kg:n säkeissä ja 960 kg:n lavoissa.
Lisäksi irtorehuna 4,5 mm:n rakeena.

Meiltä myös kivennäiset ja luomurehut lampaille.
Soita ja kysy lisää!

 KINNUSEN MYLLY

Puh. 08 - 5144 700, UTAJÄRVI
www.kinnusenmylly.fi

Geenivarannot emeritus professori Kalle Maijalan 85-vuotisjuhlaseminaarin aiheena

Kalle Maijala heräsi geenihäviöiden vaaraan jo 1950-luvulla. Toukokuussa aihetta käsiteltiin hänen juhlaseminaarissaan.

Marja-Leena Puntila

Suomen Maataloustieteellinen Seura sekä MTT:n Biotekniikka ja elintarvike tutkimus yhdessä järjestivät emeritus professori Kalle Maijalan 85-vuotissyntymäpäivän kunniaksi juhlaseminaarin, joka pidettiin 25.5. tiedekeskus Heurekassa Tikkurilassa.

Seminaarin päätteeksi oli lämminhenkinen vastaanottotilaisuus. Seminaarin ensimmäisenä puhujana oli itse Maijala, geenipankkiiri, kuten hän totesi itseään joskus kutsutun.

Maijala mainitsee heränneensä geenihäviöiden vaaraan jo vuonna 1954 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaisessa taloudellisen karjanjalostusyhdistysten (NÖK) kokouksessa. Siellä tuotiin esille ruotsalaisen tohtori Hanssonin ehdotuksesta pakastesperman talteenotto eri sukuisilta sonneilta, ettei muutamien sonnien käyttö tuhansille lehmille johtaisi liiaksi sukujen keskittymiseen. Siitä alkoi Maijalan uurastus eri kotieläinten geenisäilytyksen puolestapuhujana.

Euroopan kotieläintuotantoliiton (EAAP) Suomessa pidetyssä kongressissa vuonna 1969 Maijala käsitelti esityksessään geenisäilytyksen tarvetta ja menetelmiä kotieläinjalostuksessa. Hän pohti muun muassa syitä geenihäviöiden ehkäisemiseen. Näitä olivat muun muassa kokemukset tapahtuneista menetyksistä, vaikutukset perinnölliseen muunteluun, kotieläintuotteiden muuttuva kysyntä, ympäristön muutokset, risteytyselinvoiman hyödyntäminen.

Suomen Lammasyhdistyksen kunniajäsenet Ulla Savolainen (vas.), Kalle Maijala, Marja-Leena Puntila ja Eino Hautakangas.

Tunnettu maailmalla

Maijalasta tuli tunnettu geenisäilytyksen esitelmöitsijä oman maamme ulkopuolella 1980- ja 1990-luvuilla. Maijala sai tehtäväkseen FAO:n asiantuntijaneuvotteluissa vuonna 1989 tarkastella uhanlaisten eläinrotujen seurantaluetun perustamisessa huomioon otettavia näkökohtia.

Tarkoituksena oli kuvata tavoitteita ja menetelmiä globaalia inventaariota varten. Tällöin tuotiin esiin myös maitten hallituksille varoitusten antaminen roduista, jotka ovat lähellä populaatiokoon riskitasoja. Vähitellen geenipankit tulivat kuvaan mukaan. Päämenetelmät maailmalla ovat elävät eläimet, pakastesperma, ja alkiot. Elävien eläinten ja pakastealkioitten säilyttäminen on kallista, mutta ne säilyttävät kaikki toiminnalliset genotyytit, niin että ne ovat nopeasti hyödynnettävissä.

Maijalan ansiosta Pelson vankilan lampolasta tuli MMM:n geenipankkityöryhmän hyväksymänä vuonna

1986 eri väristen suomenlampaitten säilytyspaikka, geenipankki.

Kantanen jatkaa työtä

Professori **Juba Kantanen** valotti aihetta "Kotieläinten geenien säilytys Suomessa: miten eteenpäin?" Kantanen on seurannut Maijalan jalanjälkiä alkuperäislammasrotujen geenien suojelutyössä. Hän työskenteli viimeiset kolme vuotta Norjassa Pohjoismaisen geenivarakeskuksen (Nord Gen) eläinsektorin johtajana. Kantanen oli myös yksi Maijalan juhlaseminaarin organisoiijista.

Tärkeä virstanpylväs säilytystyössä on ollut MMM:n kotieläinten geeninainestoinninkunnan mietintö vuodelta 1983, jossa toimikunnan tehtävänä oli selvittää tarve ja menetelmät kotieläinten perinnöllisen muuntelun säilyttämiseksi ja tehdä ehdotus säilytyksen järjestämisestä. Työryhmä päätyi vvuonna 1994 Suomea kos-

KÄÄNNÄ

Riitta Sormunen-Cristian
MTT kotieläintuotannon tutkimus

KALLEN KANSSA MAAILMALLA

”Suomalaistutkijat ovat käyneet tutustumassa Neuvostoliiton lammastutkimuksen hermokeskukseen Stavropoliksessa”, otsikoi Maaseudun Tulevaisuus 1978.

Matka liittyi Suomen ja Neuvostoliiton välille solmittuun yhteistyösopimukseen. Kuten ensimmäinen rakkauskin, niin myös ensimmäinen lammastalousmatkani oli nuorelle tutkijalle mieleenpainuva ja ennen kaikkea siksi, että sain tehdä sen professori Kalle Maijalan vanavedessä matkaseuranani lisäksi professori *Liisa Syrjälä-Qvist*, toiminnanjohtaja *Eino Hautakangas* sekä lampaiden jalostustutkija *Siv Österberg*.

Matka muistui välittömästi mieleeni Kalle Maijalan, lammastutkimuksemme uranuurtajan, 85-vuotisjuhlaseminaarissa. ”Muistatko”, taisi Kallekin sanoa tavatessamme ennen seminaarin alkua.

Noin 1250 kilometriä Moskovasta etelään sijaitsevalla Stavropoliksen alueella lampaita oli tuohon aikaan noin yhdeksän miljoonaa ja tilat hoitivat jopa 90000 lampaan katraita. Matkalla tutustuimme muun muassa lampaiden ruokinnassa käytettyihin briketteihin ja kopseihin. Matkan antia oli myös tutustuminen romanov-rotuun, joka suomenlampaan ohella on maailman sikiävimpiä lammaserotuja.

Maijalan järjestämänä nuoret lammastutkijat, Siv ja Riitta, pääsivät työsuhteensa alkuvaiheessa tutustumaan myös Unkarin lammastalouteen. Vierailukutsun saimme lähellä Budapestia sijaitsevasta Herceghalomin kotieläintutkimuslaitoksesta. Useamman viikon kestäneellä matkalla tutustuimme myös maatalousyliopistoihin ja maatalouskorkeakouluihin sekä niiden lammastutkimuksiin. Ohjelmaan oli sisällytetty myös kansainvälinen lammaskongressi. Vastavuoroisuusperiaatteella otimme vuotta myöhemmin vastaan unkarilaisia tutkijoita, jotka osallistuivat Maijalan vetämään kansainväliseen lammassymposiumiin.

Professori Kalle Maijalan sanoja lainatakseni ”lammas on ollut kontaktieläin”. Sitä se on ollut myös minulle. Kiitos Kalle.

Unkarilaisia racha-lampaita.

kevan toimintasuunnitelman tekemiseen geenivarojen säilyttämiseksi.

Vuonna 2004 saatiin aikaan kansallinen geenivaraohjelma, joka kertoo, mitä pitää tehdä. Tutkimus on

oleellinen osa rotuihin liittyvien suojeluarvojen sekä geenivarojen kehityksen ja merkityksen selvittämiseksi. Tulevat haasteet ja suunnat keskittyvät kolmeen osa-alueeseen: geeniva-

rannon säilyttäminen hyötykäytön kautta – alkupeäiskarjan brändääminen, uudet eläinlajit ja rodut otetaan mukaan ohjelmaan, vanhoja suojelusuunnitelmia tarkennetaan, perimän erikoisuuksia kartoitetaan uusimmilla genomin tutkimusmenetelmillä.

Euroopassa yli 500 lammaserotua

Erikoistutkija *Miika Tapion* aiheena oli ”Suomenlampaan kesytyshistoria”. Euroopassa on 535 eri lammaserotua ja puolet kaikista maailman roduista. Aasian rotujen osuus on 21 prosenttia ja Amerikan vain 7 prosenttia.

Eurooppa on ohuthäntäisten viljalampaitten aluetta. Euroopan lampaat jakautuvat ”primitivisiin” lyhythäntäisiin ja pitkähäntäisiin.

Suomessa lampaita on ollut jo 3 700 vuotta. Lampaat ovat tulleet sekä idästä (Volgan laakson tienoilta) että lännestä. Pohjoiset lampaat ovat erillään muista eurooppalaista, mutta yhdessä itäfriisiläisen maitolampaan kanssa. Suomenlampaan nähdään pysyneen erillisenä muista tulokkaista. Lammas on ominaisuuksiltaan hyvin monimuotoinen laji (värikirjo, lihaksikkuus, sarvellisuus/sarvettomuus).

Tapio luokittelee suomenlampaan yhdeksi kosmopoliittiroduista: emärotuna eri puolilla maailmaa risteytyksissä, mukana yli 500 tutkimuksessa, sisältyy geenipankkiohjelmiin ulkomailla.

Suomenlampaan arvo geenivara-na kohdistuu seuraaviin ominaisuuksiin: perinnöllisesti erittäin vaihteleva, kestävä, hedelmällinen, roturyhmässään laadukasta villaa tuottava, vähärasvainen ja myös maitorotuna kohtalainen.

Alkuperäisrodusta brändiksi

Suomen lehmän brändäämistä valotti MTT:n vanhempi tutkija *Tuomo Tupasela*. Ensimmäinen suomalainen brändi lienee ollut Könnin kello yli 250 vuotta sitten. Tupasela totesi Itä-Suomen karjayhdistyksen perustamisen vuonna 1898 olleen ensi askel maataislehmämme brändäämiseen.

Yleisesti ottaen brändien kehittämisessä on lähdetty siitä, että tuotteis-

ta saadaan tutumpia ja luotettavampia kuluttajien silmissä. Myöhemmin tavoitteeksi tuli oman brändin tavoitteellinen erottuminen kilpailijoista. Brändäyksellä herätetään tietoisuus omista vahvuuksista kuin myös vahvuuksien esille tuomisesta. Brändi tarjoaa merkittäviä hyötyjä sekä asiakkaalle että brändin omistajalle.

Suomen Lehmä brändi – Itä-, länsi- ja pohjoissuomenkarjan maitojen hyödyntäminen erikoistuotteissa. Hanketyö jakautuu genomitutkimukseen, rehun ja karjarodun optimointiin sekä siihen millainen maito soveltuu juuston valmistukseen. Lisäksi mitataan ekologista jalanjälkeä. Tulokset osoittavat että alkuperäisroduilla olisi muita parempi maidon rasvahappokoostumus.

Geenivaranto on arvo myös kuluttajille

Professori *Eija Pouta* MTT:stä loi katsaukseen aiheeseen ”Kotieläinten geenivarannon arvo kuluttajille ja kansalaisille”.

Kuluttajat ovat kiinnostuneita maatiänsrotujen tuotteista, tätä osoittaa ensimmäinen aiheesta tehty tutkimus. Myös tuotteiden ominaisuuksilla on painoarvoa. 14 prosenttia suomalaisista olisi valmis ostamaan alkuperäiskarjan lihasta valmistettuja tuotteita ja maksamaan niistä 10 prosenttia tavanomaista kalliimpaa hintaa.

Maksuhalukkuuden lisäksi suomalaisilla on myönteinen kanta myös geenivarannon säilyttämiseen. Kansalaisten enemmistön mielestä vastuu säilyttämisestä kuuluu valtiovalle ja säilytyksen kustannuksista tulee huolehtia verovaroin. Kolmannes katsoi päävastuun kuuluvan viljelijöille.

Kalle Majalan geenipankkiintyö on uskomattoman mittava. Pelkästään geenisäilytykseen liittyvien julkaisujen määrä on 137 vuosina 1968–2011.

Monien kotieläinlajien geenisäilytystä Suomessa ja maailmalla on osa Majalan työn tuloksista 413 sivuisesta muistelmamonteista 2010.

Kirjoittaja on kiitollinen Majalalle, joka pestasi hänet lammastutkijaksi MTT:een vuonna 1984.

ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietämäki*, puh. 050 345 5449

Talousseuvonta:

Häme: *Satu Näykki*, ProAgria Häme/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Uusimaa, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776

Varsinais-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Farma, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535. Satakunta: *Erno Uusi-Salava*, ProAgria Satakunta, Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori, puh. 0400 422 658

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä-Auvinen*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602

Talousseuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Kymenlaakso ry, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586

Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 040 563 8749. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Karjala, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Milla Alanco*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. (06) 416 3435, matka 040 706 0558

Talousseuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likvi ja Elinkeinosuunitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet ry, Handelsesplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Marketta Sarja*, ProAgria Oulu, Ylivieskantie 147, 85500 Nivala, puh. (08) 442 620, matka 040 845 3590

Talousseuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljua*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305

Talousseuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

Åland

Ålands Hushållningssällskapet, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax

Ångo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967

Paimenten pakinat

Paimenten pakinat -palstalla julkaistaan silloin tällöin lukijoiden lähettämiä tekstejä/mielipiteitä. Julkaisemistiheys määrittyy lehden muun sisällön ja käytettävissä olevan sivutilan mukaan. Tekstejä voi tarjota julkaistavaksi lähettämällä ne joko sähköpostilla terhi.torikka@gmail.com tai paperilla: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti.

Lähetettävien kirjoitusten tulee olla asiallisia ja hyvällä suomen- tai ruotsinkielellä kirjoitettuja. Maksimipituus on 4 000 merkkiä. Toimitus pidättää oikeuden valita julkaistavat tekstit sekä tarvittaessa käsitellä niiden pituutta ja kieliasua. Paimenten pakinat -palstan teksteistä ei makseta juttupalkkioita.

Tervehdys Venäjän rajalta!

Siperia on puhaltanut kylmän kevään jälkeen meille jo ensimmäiset hellepäivät. Niistä nauttiessa antaa hetkessä anteeksi talven pitkät pakkasjaksot. Toisin kuin lukijat ehkä siellä etelässä tahi lännessä luulevat, ei meillä käy täällä aika pitkäksi eikä päivät ole toistensa kaltaisia. Siitä todisteena seuraava esimerkki eräältä tämän toukokuun päiväältä.

Työntekijäni, *Marjen* ja harjoittelija-*Heidin* kanssa aamutöitä tehdessämme kurvasi pihaan rajavartiolaitoksen partio. Sinänsä siinä ei mitään kummallista ole, asummehan ihan rajan tuntumassa ja partiointi on ihan normaalia rutiinia. Miehet tulivat kuitenkin tiedustelemaan, mahtaako meiltä tai joltakulta lähistöllä puuttua pieni kili. Totesin, ettei meillä eikä lähistölläkään ole kilejä saati isompia vuohia. Venäjän rajavartijat olivat ottaneet kiinni Niiralan rajanylityspaikalta vartiokopille ilmestyneen pienen eläimen, jolla oli suomalaiset korvamerkit korvissaan. Marje antoi miehille lammaskirjaston puhelinnumeron ja pyysi kysymään sieltä, kenelle numero kuuluu. Miehet kiittivät ja poistuivat. Hetken kuluttua puhelimeni soi ja rajalta soitettiin tieto, että löytynyt eläin kuuluu minulle. Eläimen EU-tunnuksen sain haltuuni *Sirolan Outin* kautta (jotta elämä ei olisi liian yksinkertaista) ja toden totta, tuo kili olikin meidän vihonviimeisenä syntynyt nelosvuonueen pässikaritsa, tuttupullolla sopivasti kesytetty. Outi antoi minulle rajavartiolaitoksen tulkin numeron, jonne soitin ja välitin karitsan hoito-ohjeet venäjäksi käännettäväksi. Karitsa ei

ollut vielä ollut 6-viikon punnituksissa, mutta epäilin sen painavan noin 12kg ja ikää sillä oli löytyessään 5 viikkoa. Näin alkoi siis Noittaan tilan ulkomaan viennit!

Miten karitsa oli Venäjälle päätynyt? Jos se olisi itse kävellyt ulos lampolasta ja päättänyt mennä suorinta reittiä, sen olisi pitänyt kävellä kahden kilometrin matka yli risukoisen hakkuuaukean ja suon sekä selvittää kaikkien suomessa esiintyvien suurpetojen – pienemmistä puhumattakaan – kulkureittien läpi. Yhtään taloa tuolla reitillä ei ole, eikä tietä sen puoleen. Sen sijaan jos karitsa olisikin marssinut tietä pitkin, olisi matkaa tullut neljä kilometriä ja puolet siitä vilkasta 9-tietä pitkin ohi Suomen ja Venäjän tullin. Kukaan ei muka nähnyt saati ihmetellyt asiaa? Koska venäläiset väittivät eläimen olleen löytöhetkellä hyväkuntoinen, tulee mieleen myös vaihtoehto, ettei se ole mennyt omin jaloin. Meiltä poistuneen Texas-pässin karsina

Tämä harmaskaritsa asustaa edelleen Noittaan tilalla, laumatoveri Texas nykyisin Venäjän puolella.

sijaitsee sopivasti avoimena olevan takaoven vieressä. Olisiko tullut kyydissä äitiä ikävä ja meteli saanut kyyditsijän muuttamaan mielensä salakuljetusaikeista?

Eviran maahantuontisäännöt ja tautistatusten menettäminen estivät Texasin Suomeen paluun. Sinne se siis jäi, Venäjän Värtsilään. Esitin toivomuksen, että lampaalle löytyisi jostain maatilalta uusi koti, tai jos Venäjän säännöt estävät sen luovuttamisen eteenpäin, se lopetettaisiin asianmukaisesti. Myöhemmin sain rajavartioidelta tiedon, etteivät voineet lopettaa niin hellyttävää eläintä. Texas-pässi sai kodin Venäjän Värtsilästä kotieläinmatkailutilalta. Siellä on muutama muukin lammaskaritsa sillä seurana.

Helinä Leppänen

Noittaan Tila, Tohmajärvi

Vindskydd

**Flyttbar hydda H3,
15 - 5*6 m3.250 €**

moms 0%

**Palvelu myös
suomen kielellä.**

BILA AB

www.bila.ax

*Leverans direkt till gården. OBS! Kostnader för
lossning på gården ingår ej i priset.*

**Flera hallmodeller finns. Hallarna kan utrustas
med ljusinsläpp och dörrar.**

**Ring eller mejla mig. peter.gabrielsson@bila.ax
tel: 018 32850 mob: 0457 343 9730.**

Överbyvägen 115, AX-22150 Jomala

AESCULAP

laatusa uudelta maahantuojalta!

**Nyt myös valvontakamerat ja
-järjestelmät maatiloille!**

Ammattilaisille: Aesculap, Felco, Wmironwork,
SuperShear

Tmi Janne Mäkeläinen
puh. 040 835 5233
Honkasaarentie 98, 32200 Loimaa
makelainen@hotmail.com

Tautiriskien hallinta tilatasolla

Tuottaja voi itse vaikuttaa eläintensä terveyteen ja vähentää huomattavasti riskiä tarttuvien eläintautien leviämisestä tilalle. Seuraavat kymmenen toimenpidettä eivät maksa paljon, mutta voivat estää tilan talouden kannalta merkittävien eläintautien leviämisen. Osa ohjeista on enemmän suosituksia, joiden pohjalta voi kehittää tilan tautiturvaa.

ETT:N 10 OHJETTA TUOTTAJAN TURVAKSI

1. ELÄINAIKESKSEN OSTO

Muista, että eläimen ostajana sinulla on oikeus ja velvollisuus esittää myyjälle eläinten terveyteen liittyviä vaatimuksia.

a.) Jos hankit eläimiä ulkomailta tai ostat *tuontieläimiä* tai muuta eläinainesta, varmista, että ne on tuotu ETT:n (Eläintautien torjuntayhdistys) ohjeiden mukaisesti. Tällöin eläimet tutkitaan sekä lähtö- että kotimaassa tarttuvien tautien varalta, ja ne ovat karanteenissa, jolloin mahdolliset piilevät taudit eivät leviä tilallesi tai naapurisiin ja lähialueelle.

b.) *Kotimaasta* eläimiä ostettaessa on syytä vaatia todistus lähtökarjan terveydentilasta. Varmista, että ostettavat eläimet kuuluvat Scrapie valvonta- ja Maedi-Visna vastustusohjelmiin ja että lähtökatraan MV-status on vähintään sama kuin oman katraan. Muista, että lainapasseja ja -vuohia koskevat samat säännöt. Huolehdi, että oman katraan tilanne on kunnossa suhteessa vastustusohjelmiin. Muista, että ne ovat pakolliset, kun katraassa on yli 20 yli 1-vuotiaasta kuttua/uuhta.

2. ELÄINTEN MYYNTI

Kun toimitat eläimiä teurastukseen tai välitykseen, huolehdi, ettei niiden hakijoiden tarvitse kulkea eläintiloissa. Esimerkiksi ruokintapöydällä kulkeminen on kiellettyä. Eläinkuljettajille on syytä tarjota talon puolesta suojavaatetus ja -jalkineet sekä käsien ja saappaiden pesu- ja desinfiointi-mahdollisuus. Suositeltavaa on, että eläimet kerätään erilliseen lastaustilaan tai ulos, mistä ne on helppo lastata auton kyytiin.

3. REHUT

Osta rehusi vain yrittäjiltä, jotka ovat ETT:n julkaisemalla *positiivilistalla* (huom. jälleenmyyjät ja kivennäis- ja vitamiinivalmisteiden myyjät eivät kuulu positiivilistatoiminnan piiriin). Listaa julkaisaan mm. Maaseudun Tulevaisuudessa ja Landsbygden

Folkissa. Sille pääsevät vain yrittäjät, jotka ovat sitoutuneet noudattamaan listan edellyttämiä salmonellan leviämistä estäviä toimenpiteitä.

Jos itse tuot maahan rehua, varmista, että tuontierä tutkitaan salmonellan varalta ennen käyttöönottoa (rehu käyttökaranteenissa, kunnes negatiivinen tutkimustulos on saatu) ja säilytä tutkimustodistus.

Huolehdi rehuvarastojesi merkinnästä (kts. rehuvarastojen merkintäjärjestelmä).

4. VIERAILIJAT

Tarjota vierailijoille talon suojavaatetus ja saappaat sekä käsien ja työvälineiden pesumahdollisuus. Lomittajat, eläinlääkärit, neuvojat, keritsijät, testajat, EU-tarkastajat, eläinkuljettajat, tms. vierailevat useilla kotieläintiloilla, joten suojavaatetuksen varaaminen heille on ensiarvoisen tärkeää. Desinfointiainetta otavilla ovat oikein käytettyinä hyvä suojat eläintautia vastaan (puhdas liuos kävijöille, altaaseen vain pestä saappain).

Jos tilallasi käy ulkomaisia vieraita, keritsijöitä tai lomittajia varmista, etteivät he ole olleet lähtömaassa tuotantoeläinten kanssa tekemisissä viimeiseen 48 tuntiin, ja että he saapuvat tilallesi peseytyneinä (mieluiten sauna!) ja puhtaissa vaatteissa. Jos keritsijät käyttävät omia välineitään, niiden täytyy olla puhdistettuja ja desinfioituja.

5. ULKOMAAN MATKAT

Pukeudu kertakäyttöisiin suojavaatteisiin, jos vieraillet ulkomailla eläintiloilla. Metsästysmatkoilta ei saa tuoda eläinperäistä materiaalia. Matkan jälkeen on pysyttävä poissa omista eläintiloista vähintään 48 tuntia virustautien leviämisen estämiseksi. Matkan jälkeen saunominen, vaatteiden huolellinen pesu ja kenkien desinfektio kuuluvat asiaan. Jos olet saanut matkalla ripulin, varmista, etteivät ole salmonellan kantajia. Tauti voi tarttua tilasi eläimiin!

6. MUUT KOTIELÄIMET ja HAITTAELÄIMET

Muiden kotieläinten paikka ei ole tuotantoeläintiloissa. Pidä kissoja vain kohtuullinen määrä hiirien ja rottien hävittämiseksi. Leikkauta narttukissat. Älä syötä koirallesi ulkomaisia puruluita salmonellavaaran vuoksi ja pidä paimenkoirien sisäiset kurissa.

Haittaeläimet voivat toimia taudin levittäjinä, joten jyräjät kannattaa hävittää säännöllisesti ja rehut suojata linnuilta. Viljintuja ei tule ruokkia.

Myöskään eri tuotantoeläimet eivät aina kuulu yhteen. Jos tilallasi harjoitetaan turkistarhausta, on syytä noudattaa erityistä varovaisuutta ja käyttää eri jalkineita ja suojavaatetusta muissa kotieläintiloissa. Turkiseläinten rehut ja ulosteet saattavat levittää esim. salmonellaa muihin tuotantoeläimiin.

7. TARTUNTAKETJUN KATKAISU, TARTUNTAPAIINEEN LASKU

Tuotantotilojen yleisestä *hygieniasta* huolehtiminen (säännöllinen lannanpoisto, karsinoiden ja parsien säännöllinen puhdistus, karpästen torjunta jne.) vähentää tautiriskiä. Eläintiheyden nousu lisää tartuntapainetta, sillä taudit leviävät eritteiden tai toisen eläimen kosketuksen välityksellä. Ikärakenteeltaan yhtenäisen eläinaineen on vastustuskyvyltäänkin yhtenäisempi ja tautien vastustamisen kannalta suotavampi. Lisäksi tilat voidaan erien välillä puhdistaa tehokkaasti tartuntojen hävittämiseksi.

Osastointi vähentää tartuntapainetta ja helpottaa infektioketjun katkaisua.

Itsestään kuolleiden eläinten hävityksestä on huolehdittava lainmukaisesti.

8. ELÄINTEN VASTUSTUSKYVYN LISÄÄMINEN

Eläinten vastustuskykyyn voi vaikuttaa monin tavoin.

Parantamalla eläinten *olosuhteita* ja kehittämällä *tuotantomenetelmiä* sekä tarjoamalla mahdollisuuksia lajille ominaiseen käyttäytymiseen vähennetään eläinten kokemaa stressiä ja vaikutetaan vastustuskykyä parantavasti.

Ruokinnan suunnittelulla, rehuanalyysillä ja kuntoluokituksella varmistetaan oikea rehustuksen määrä ja laatu ja varmistetaan eläinten mahdollisuuksia pysyä terveenä.

9. TERVEYDENHUOLTO

Huolehdi, että olet mukana systemaattisessa lampaiden terveydenhuollossa. Tee eläinlääkärin kanssa terveydenhuoltosopimus. Sen puitteissa sovitaan koko katraan terveydentilan parantamiseen tähtäävistä toimenpiteistä: eläinlääkärin käynnit ovat säännöllisiä ennaltaehkäiseviä kontrollikäyntejä, tilan terveydentila dokumentoidaan ja tilalle laaditaan terveydenhuoltosuunnitelma.

Huolehdi, että eläintesi sairauksista ja hoidosta pidetään kirjanpitoa.

10. ASENNE, MOTIVAATIO, YHTEISTYÖ

Tautien torjunta ei välttämättä vaadi suuria investointeja. Oikea asennoituminen päivittäisiin rutiineihin ja jatkuva valppaus parantavat tilasi tautisuoja nopeasti ja pysyvästi.

Lähde:

Lammas- ja vuohikerhot

1. **Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**
pj. Tuula Hyyrynen, Huomolantie 88,
54530 Luumäki, puh. 045 635 6844,
siht. Hanna Puolakka, Puraskorventie 84,
54310 Hytti. Puh. 050 305 8853.
2. **Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937,
sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12,
61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco,
ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2,
60220 Seinäjoki.
3. **Kainuun Lampurikerho**
Markku Koivumäki, Lapintie 21 B,
89800 Suomussalmi, puh. (08) 720 109
4. **Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Satu Kumpulainen, Kukonkyläntie 663, 69150
Eskola, puh. 040 739 9027.
5. **Keski-Suomen Lampurit**
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90,
51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084.
6. **Kymenlaakson Lampurit**
puh.joht. Kaarin Knuuttila, puh. 040 578 6317,
kaarin.knuuttila@pp.inet.fi
7. **Lapin Lampurit r.y.**
siht. Armi Uljua, Rantatie 39,
94400 Keminmaa, puh. 0400 484 305.
8. **Pirkanmaan Lammaskerho**
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34,
38250 Roismala, puh. 0500 820 243.
9. **Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56,
92220 Piehinki, puh. 040 558 5421.
10. **Pohjois-Karjalan Lampurit**
siht. Airi Timonen, Saihlonlahdentie 4, 82430 Puhos
puh. 050 494 2079, airi.timonen@gmail.com
11. **Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**
siht. Riitta Parkkinen, Kenttätie 7 B6,
71200 Tuusniemi, puh. 050 547 9301.
12. **Satakunnan Lammaskerho**
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73,
27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272
www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
13. **Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo,
Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna,
puh. (015) 475 5700 tai 040 527 5060.
14. **Skärgårdens Fårklubb**
siht. Bianca Norrman, Sommarö,
21660 Nagu, puh. (02) 465 5181.
15. **Suur-Savon Lampurit r.y.**
puh.joht. Susanna Nuutinen,
Putkisalontie 172, 58900 Rantasalmi,
puh. 050 340 5130.
16. **Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands
Fårfarmare r.f.**
siht. Mikko Näri, Kabbölenie 393, 07750 Isnäs,
puh. (019) 634 446 tai 040 707 5194.
17. **Varsinais-Suomen Lammaskerho**
siht. Katja Sikka, puh. 040 547 7817,
katja.sikka@pp.inet.fi
18. **Ålands Fåravelsförening r.f**
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland,
tel. 045 7523 0723.
19. **Österbottens svenska fårörening r.f.**
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala,
tel. 040 545 7826, sofie.berg@yahoo.se
20. **Suomen Vuohiyhdistys r.y.**
siht. Suvi Viander, Latvalantie 85,
62950 Paalijärvi, puh. 044 940 0849,
suviande@gmail.com

Vatajarannan tilan vuohenmaito *taipuu moneksi*

Alkuyöstä Anna-Kaisa Niemi tekee juustoa. Päivällä hoituu lapsiperheen arki Vatajarannan vuohitilalla Kurikan Lohiluomalla.

Teksti: **Miia Lenkkeri**

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Kuvat: Liiveri ry:n kuva-arkisto

Tila: Vatajarannan vuohitila, Lohiluoma, Kurikka

Emäntä ja isäntä: Anna-Kaisa ja Jaakko Niemi, tila on Jaakon kotitila.

Muu perhe: Nuutti (2006), Veikko (2008) ja Paavo (2011).

Eläimet: 200 lypsykuttua, 100 nuorvuolta ja kiliä, 3 työpukkia

Omat tuotteet: Vatajarannan kuntunkuutio ja halloumjuusto

Vatajarannan tilalla tehtiin sukupolvenvaihdos vuonna 2005. Vitsistä se silloin aikoinaan lähti, että tilalla on nyt vuohia. Viidellä kilillä aloitettiin. Nyt lypsäviä on 200, tilalla on myös 100 nuorvuolta ja kiliä sekä 3 työpukkia.

”Pienillä investoinneilla halusimme lähteä liikenteeseen ja pohdimme, olisiko vuohista meille työksi. Koska tilalta oli laitettu maitokarja pois jo aiemmin, meillä oli mahdollisuus pohtia muutakin. Jos olisimme päätyneet muihin kuin vuohiin, muun muassa peltola olisi pitänyt olla nykyistä enemmän ja isoja investointeja olisi pitänyt tehdä”, kertoo tilan emäntä, kolmen lapsen äiti Anna-Kaisa Niemi.

”Kun vuohiasiaa pyörittelimme aikamme, se tuntui järkevältä. Vuonna 2006 meiltä lähti ensimmäiset maidot meijeriin.”

Nyt tilan vuohenmaito menee naapurikuntaan Jalasjärvelle Juustopor-

”Tähän mennessä meidän ei ole tarvinnut, emmekä ole voineet pienen tuotantokapasiteetin vuoksi, markkinoida juustoja.”

tin käyttöön. Prosentti maidosta jää omalle tilalle Anna-Kaisan luomien tuotteiden valmistukseen.

Laskelmat kannustivat

Kaverien kysynnän innostamana Anna-Kaisa on nykyisessä tilanteessa. Tilalla tehdään omia vuohenjuustotuotteita.

”Kaverit kyselivät, enkä voisi tehdä vuohenmaidosta juustoa. Internetistä hain juustoreseptiä ja onnistuin tekemään hyvää juustoa. Aluksi myin juustoja niille tutuille, jotka osasivat sitä kysyä. Kun Kurikassa järjestet-

Vatajanrannan tilan vuohien maito matkaa Jalasjärvellä Juustoporttiin jatkojalostukseen. Maidosta prosentti käytetään oman tilan juustojen valmistukseen.

tiin lähiruokatori, olimme mukana ja juustot myivät. Sen jälkeen ryhdyimme pohtimaan ja laskemaan, voisiko niitä juustoja tehdä tilalla ihan virallistekin”, Anna-Kaisa kertoo.

”Teimme ProAgrian yritysasian-tuntijan kanssa laskelmia erilaisista vaihtoehtoista ja senkin jälkeen juustojen valmistus näytti myös lukuina järkevältä hommalta. Ulkopuolinen apu oli tarpeen, sillä itse ei osaa omaa ideaansa tarkastella niin monipuolisesti.”

Oman tilan juustoa

Vatajanrannan vuohitilan juustovalikoimissa on nyt kutunkuutio sekä halloumjuusto.

”Halloumista saamme kiittää traktorinkorjaajaa, joka kyseli, eikö meiltä sitä saisi. Internetistä senkin tekoon sain ohjeet.”

Anna-Kaisa on koulutukseltaan käsityönopettaja. Parhaillaan hän tekee Hämeenlinnassa maidonjalostajan ammattitutkintoa, joka antaa hyviä eväitä juustojen tekoon.

”Tähän mennessä meidän ei ole tarvinnut, emmekä ole voineet pienen tuotantokapasiteetin vuoksi, markkinoida juustoja. Tuotteesta

kuulleet kaupat ovat soitelleet minulle ja tilanneet tuotetta valikoimiinsa. Äskenkin Seinäjoelta soitti yksi kauppias ja tilasi juustoa erän myyntiin juhannusviikolle.”

Tilalla on suunnitelmia uuden juustolan rakentamiseksi. Kysynnästä riippuu, miten ja millä aikataululla se toteutuu. Tilaan voi tutustua osoitteessa www.vatajanranta.net

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkuu
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. (02) 554 6273. Faksi (02) 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

Ammattitaidolla jo vuodesta 1994!

SVOMEN SVURIN
maatilatarvikkeiden verkkokauppa!
www.systemlahti.fi
Laadukkaat lammas- ja vuohitarvikkeet
kätevästi nyt verkkokaupastal

System Lahti Oy Seinäjoki 06 4787 200 info@systemlahti.fi www.systemlahti.fi

Kokous keräsi mukavasti osanottajia.

Uusia tuulia **vuohiyhdistyksessä**

Suomen Vuohiyhdistys järjesti vuosikokouksen huhtikuussa Saaren kartanossa Mäntsälässä. Paikalla oli vuohialan ammattilaisia ja harrastajia.

Marita Ollila

Suomen Vuohiyhdistys on ollut pitkään "talvihorroksessa" ja yhdistyksen toiminta jäänyt muutamien henkilöiden pyöritettäväksi. Nyt tartuimme toimeen ja yritimme houkutella paikalle mahdollisimman paljon osallistujia ja vaikka aika nyt olikin poikkeuksellisesti ilta ja perjantai, tavoitimme kiitettävästi osallistujia.

EU-tukityöryhmä syntyi

Asialistalla oli monta asiaa, mutta päällimmäiseksi nousi huoli tukien tulevaisuudesta erityisesti A-B-alueilla. Yhdistyksen MTK-edustajana jatkaa **Monica Ek**. Kokouksessa päätimme tehostaa vuohiasioiden esiin tuomista ja perustaa EU-tukityöryhmän tueksi MTK:n edustajalle. Työ-

ryhmään kuuluvat Ek:n lisäksi **Riitta Saloniemi** ja **Antti Uotila** sekä puheenjohtaja **Jani Sivunen**.

Tukiasioissa keskustelua käytiin 141-neuvotteluista sekä vuohien mahdollisesta hyvinvointituesta. MTK:n Lammasjaosto jätti MMM:lle jo oman esityksensä. Vuohien osalta yhdistys lähettää lausuntonsa myöhemmin. Ehdot tulevat kuitenkin olemaan suppeampia kuin lampaila. Vuohien EU-tukityöryhmä jatkaa esityksen valmistelua ja sen eteenpäin viemistä.

Heikko tunnettuus huolena

Toinen asia, josta paikalla olleet olivat huolissaan, on vuohen vähäinen tunnettuus Suomessa huolimatta sen monipuolisuudesta. Erityisesti vuohenlihan käyttöön toivottaisiin lisäystä tällä hetkellä ainoastaan pari pienempää teurastamo ottaa vuo-

hia vastaan ja hyödyntää niiden lihat. Suuriin osa poistoon menevistä vuohista päätty raatokeräilyn kautta hävitettäväksi.

Lisäksi kokouksessa keskusteltiin vuohien mahdollisesta viennistä Venäjälle, missä vuohitalous on kovassa nousussa. Viennistä kiinnostuneiden kannattaa olla yhteydessä ETT:n ja selvittää tarkasti vientivaatimukset. Kenenkään ei kannata alkaa omin päin myydä vuohia. Osallistujien joukossa kuitenkin pohdittiin, miksi viedä ulos maasta jo nyt pieneksi käynyt vuohikantaa.

Tietoa halutaan välittää

Vuohiyhdistys kaipaa kipeästi lisää jäseniä viemään eteenpäin tietoa vuohen monipuolisuudesta ei pelkästään tuotantoeläimenä vaan myös lemmikkinä. Monella lemmikkivuohen pitäjällä on pitkä kokemus vuohista ja tietoa joka pitäisi saada kaikkien saataville.

Pro Agria Etelä-Pohjanmaan **Elina Vainio** kertoi Monipuolinen Vuohi-

hankkeesta tulevista suunnitelmista joissa on otettu huomioon toiveita. Tulossa on hankkeen ainakin retki kotimaassa elokuulla sekä Lammassa ja Vuohipäivät syyskuussa.

Lisäksi Vuohiyhdistys osallistuu tänä vuonna ELMA-messuille sekä OKRA-maatalousnäyttelyyn.

Yhdistys Facebookissa

Nyt kaikki joukolla viemään vuohien asiaa eteenpäin ja ideoita voi kertoa yhdistyksen jäsenille jotka tavoittaa nykyään myös Facebookista sekä yhdistyksen kotisivuilla on hallituksen jäsenien yhteystiedot.

Jani Sivunen Ilmajoelta jatkaa puheenjohtajana 2012, varapuheenjohtajaksi valittiin uutena Riitta Saloniemi Laitilasta, uudeksi sihteeriksi *Suvi Vianderin* tilalle, joka jatkaa rahastonhoitajana ja jäsenrekisterin ylläpitäjänä, valittiin *Marita Ollila* Ilmajoelta. Muut hallituksen jäsenet ovat *Jaakko Niemi* Kurikasta, Monica Ek Oravaisista, *Tytti Ståhle* Juvalta, *Milla Alanco* Vöyryltä (Pro Agria Etelä-Pohjanmaa) sekä uutena *Erkki Väisänen* Sastamalasta. Varajäseneksi valittiin *Ari Aaltonen* Saariselältä.

VUOHIOHJELMAA SYKSYN LAMMAS- JA VUOHIALOSTUSPÄIVILLÄ

Ilmajoella 7.-8.9. on tiedossa mukavaa vuohiohjelmaa niin ammattilaisille kuin yleisöllekin.

Perjantaina Kilikoulutuksessa käsitellään kilin kasvatusta ja ruokintaa monipuolisesti syntymisen avustamisesta noin yhdenvuoden ikään asti, jolloin kili astutetaan tai teurastetaan. Ohjelma jatkuu luennoilla tilan johtamisesta ja imagosta tuotteiden markkinointiin ja hinnoitteluun sekä työhyvinvointiin.

Lauantain ruokakoulussa tehdään herkkuja lampaan lihasta ja vuohen juustoista. Markkinatorilla teemana on muun muassa lähiruoka. Ilmapäivän vuohiosuus huipentuu Kili handler- kilpailuun, jossa lapset esittelevät kilin käsittelytaitojaan.

Lisätietoa tapahtumasta löydät www.proagria.fi/ep

Vuohiohjelmaa järjestävät yhteistyössä ProAgria Etelä-Pohjanmaa, SEDU, Ilmajoen 4H yhdistys ja Suomen Vuohiyhdistys.

Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Lypsykutun ruokinta ja hoito 13 €
- Vuohi ja kotikokki, reseptivihko (ei saatavissa tällä hetkellä)
- T-paita (aikuisille vihreä ja punainen, lapsille vaaleansininen) 7 €
- Vuohiaiheinen lippis (musta/tummansininen) 5 €
- Vuohiaiheet kortit (4 kpl) 1 €

Tilaukset: Suvi Viander, puh. 044 940 0849, suomenvuohiyhdistys@gmail.com

TIETOA VUOHITILOILLE

Vuohitiloille saatavana opas ruokintaan ja tarkkailukansio, joka sisältää lomakeita ja ohjeita vuohien tuotos- ja sukuseurantaan sekä rehukirjanpitoon.

Susanna Vehkaoja ja Ritva Perttilä:

Vuohien ruokinta ja ruokintasuositukset, 10 € + postikulut
Vuohitarkkailukansio, 10 € + postikulut

Tilaukset: ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Tuula Perälä, puh. (06) 4163 400, tuula.perala@proagria.fi

Milla Alanco, puh. 040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)
<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS 2012

Puheenjohtaja

Jani Sivunen

Tuoresluomantie 1 B 9, 60800 Ilmajoki
jani.sivunen@netikka.fi

Varapuheenjohtaja

Jaakko Niemi

Koivulantie 37, 61370 Lohiluoma
044 564 8522
jaska@vatajanranta.net

Sihteeri

Suvi Viander

Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi
044 940 0849
suviande@gmail.com

Rahastonhoitaja ja jäsenrekisteri

ja nettivastaava

Suvi Viander

MUUT HALLITUKSEN JÄSENET

Milla Alanco (neuvonnan edustajana)

ProAgria Etelä-Pohjanmaa
Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
040 760 558, milla.alanco@proagria.fi

Monica Ek

Malaktvägen 189, 66730 Oxnangar
0400 682 036, mokki_63@hotmail.com

Marita Ollila

Saarenpääntie 32, 61350 Huissi/Ilmajoki
050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

VARAJÄSENET

Ari Aaltonen

Jeppaksenhaka 19, 02400 Kirkkonummi
ari.aaltonen@patakukko.fi

Sini Hakomäki

Järventie 12, 61410 Ylistaro
050 546 9937 sini.hakomaki@mbnet.fi

Tytti Ståhle

Tuhkalantie 377, 51760 Nuutilanmäki
045 139 884, kuuselanneito@luukku.com

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettua. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

Kesällä lammas valmistuu grillissä tai kuopassa

Ulla Liukkonen

Suomen Keittiömestarit ry:n puheenjohtaja

Nyt on hyvä aika grillata karitsaa. Itse olen maistanut monesti Farmari-messuilla karitsaa.

Olen leikannut lampaan etu- tai takaviulusta tai ohuita palasia ja laittanut niihin rosmariinia tai timjamia, öljyä ja sitruunan mehua. Ja valkosipuli on hyvää myös lampaalle.

Tämän olen antanut olla yön yli. Ja sitten otetaan enimmäkseen öljyt ja oksat pois, ja grilliin. Palat voi jättää roseeksi.

Kun haluat ärsyttää vähän kaverin makuhermoja, laita grilliin karitsan vierelle kokonaisia valkosipuleja ja yrtin oksia. Ai mitkä ihanat tuoksut. Kun olet grillannut molemmin puolin, mausta suolalla ja pippurilla.

Tarjoa lisänä valkosipuliperuna nyyttejä jotka tulevat samalla kun grillaat. Tai laita pitaleivän sisään salaattia, grillattua karitsaa, tomaattia ja tsatsiki-kastiketta.

Lammas soveltuu kesällä hyvin rosvopaistiksi, kun saa pitkään haudata hiekan sisällä.

Rosvopaisti

Lampaan paistia	3 kg
Valkosipulia	6 kpl
Karkeaa merisuolaa	200 g
Rosmariinia	
Timjamia	

Laita valkosipulit paistiin, tee viilto ja työnnä sisään. Suola paisti ja lisää yrtit.

Polta nuotiota ensin 3-4 tuntia, sitten hiilet pois. Kääri paisti ensin leivinpaperiin, sitten kosteaan sanomalehteen ja lopuksi folioon.

Ota hiilet pois, mielellään kuopan pohjalla hiekkaa. Laita paistit hiekan sisään, lisää hiilet ja hiekka. Anna olla 4-5 tuntia. Kun otat paistin pois, anna sen rauhoittua hetken.

Voit laittaa hiilloksen sisään myös folioperunoita lisäkkeeksi.

Grillattua karitsaa

Karitsanlihaa	1 kg
Öljyä	1 dl
Rosmariinia	3 oksaa
Sitrunamehua	1
Mustapippuria myllystä	
Suolaa	

Leikkaa karitsan lihasta palasia. Lapa, paisti tai etuselkäkin käy. Lisää öljyä, rosmariinia ja sitruunan mehua. Anna olla hetken tai yön yli.

Kuumenna grilli. Valuta enempi öljy pois lihoista ja kuuva talouspaperilla.

Laita grilliin ja grilla molemmin puolin. Mausta pippurilla ja suolalla.

Nosta folion sisään ja anna hetken olla. Samalla kun grillaat lihoja, voit grillata myös valkosipulia, perunaa ja kasviksia.

*Lisäkkeeksi:
Valkosipuli aioli
- Majoneesia 2 dl
- Valkosipulia
5 kynttä*

Rosvopaistin valmistusvaiheet:

1. Paistit kääritään leivinpaperiin, kosteaan sanomalehteen ja lopuksi folioon.
2. Hiilet otetaan pois ennen paistien laskemista kuoppaan.
3. Paistien kannattaa antaa rauhoittua hetki ennen pakettien avaamista.
4. Valmista rosvopaistia.

Kuvat: Terhi Torikka

Pässi & Perusasiat –lammastapahtuma Tuorlassa 28.9. Tuorlantie 1, Kaarina

Päivän antina Hyvä lammas!- hankkeen aamupäiväseminaari lammastilan perusasioista, ProAgrian lammassuunnittelun Pässihuutokauppa, tutustuminen Tuorlan Majatalon puotiin ja maaseutuoppilaitokseen sekä lammaspäivällinen.

9.00	Pässit saapuvat
9.30	Kahvi ja Tervetuloa!
10.00	Pässi ja Perusasiat –kansainvälinen asiantuntijaluento
(tulkataan tarvittaessa)
Nurmituotannon tietoisuus
12.30	Omakustanteinen lounas Majatalon noutopöydästä (8,50 € / hlö)
13.30	Pässien esittely alkaa
Lammastoimijoiden markkinat
Tutustumismahdollisuus Majatalon puotiin sekä Tuorlan miljööseen
14.30	Pässihuutokauppa
Iltapäiväkahvi
16.45	Pässi ja Perusasiat – päivällinen
keskustelua päivän teemoista ja vähän muustakin (30€/hlö)

Luentojen hinta Hyvä lammas! –hankkeen osallistujille 20€ (+ alv 23%) ja muille 35€ (+alv 23%). Pässikohtainen huutokauppamaksu on 35€ (+ alv 23%). Lammaspäivällinen 30€/hlö. Osallistuminen sekä päivällinen laskutetaan jälkikäteen. Ilmoittautuminen 14.9.2012 mennessä <http://www.pirmk.fi/ajankohtaista> tai kurssipuhelin 020 747 2808. Pidätämme oikeuden ohjelmanmuutoksiin. Lisätiedot: lammaseläinlääkäri Johanna Rautiainen 040 772 2876 (seminaari) lammassuunnittelija Kaie Ahlskog 0400 731 811 (huutokauppa).

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lammas & vuohi

PALVELUKORTTI

- ☐ **Uusi lehtitilaus** 69 €/vuosi
- ☐ **Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys** 300 €/vuosi
- ☐ **Perhejäsenyys ilman lehtitilausta** 20 €/vuosi
- ☐ **Osoitteenmuutos**
- ☐ **Tilauksen peruutus**

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Nimi _____

Osoite _____

Vanha osoite _____

Puhelinnumero _____

Sähköposti _____

Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus
PL 251
01301 Vantaa

Sähköiset tilaukset:

pia.parikka@proagria.fi

Päätoimittaja: Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi
Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Vuohiasiat: Milla Alanco, puh. 040 706 0558
Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti
Ilmoitukset: Riikka Miikkulainen, puh. 040 673 4179, riikka.miikkulainen@proagria.fi

Lampurin kuulumisia

Tänä vuonna kuulemme joka lehdessä mielteitä eri lammastilalta. Tällä kertaa vuorossa on Suosaaren texel-tila, joka sijaitsee Etelä-Savossa Kangasniemellä.

Kirjoittaja: **Sarita Mikkonen**

Savon sydämmestä texeliä!

Olen *Mikkosen Sarita*, 37-vuotias maatalousyrittäjä ja lampuri. Isäntä Ari työskentelee tilan ulkopuolella, hirsi-taloja rakennellen. Lapsia on kolme, isoja jo kaikki, 20-, 16- ja 12-vuotiaat.

Tilanpito aloitettiin vuonna 2002 ja alusta asti oli selvää, että lammastaloutta aletaan harjoittaa. Peltoa löytyy noin 26 hehtaaria, nurmella kaikki. Luomuun siirtyminen on aloitettu tänä keväänä peltojen osalta, ei lampaiden.

Lampolana toimii entinen lypsylehmänavetta, jonka sisäkorkeus on lähes neljä metriä. Tämä takaa hyvän ilmanlaadun myös lämpimällä puolella, jonne mahtuu noin 40 uuhia. Osa karitsoi tammikuulla ja loput asuvat ”kylmällä” puolella ja karitsoivat maaliskuuhun.

Alkuun meille suunniteltiin risteytyskattrasta, mutta suunnitelmat muuttuivat kertaheitolla, kun vierailimme *Kankkusen Tuomon* ja *Marja-Leenan* texel-kattrasta katsomassa. Texel vei jalat alta ja siitä se sitten lähti.

Ostimme Kankkusen Tuomolta, *Abolan Veliltä* ja *Leinosen Laurilta* aloituskatraan, yhteensä 52 nuorta uuhia ja 3 pässiä. Tarkkailuun liitettiin samantien ja jalostus kiinnosti kovasti, jalostuslampola oli tulevaisuuden tähtäimessä.

Texel-rotu tuntui heti omalta ja päivääkään en ole valintaani katunut.

Tällä hetkellä meillä on vaihdellen 70-80 uuhia, pässejä kuudesta eri linjasta ja syksyllä tulossa muutama lisää. Tilan karitsoista suurin osa myydään eloon, jalostuseläimiksi ja loput myydään suoraan Vainion teurastamolle Orimattilaan. Teuraat on aina myyty Vainiolle, ilman ongelmia, eikä kyytejä ole tarvinnut odotella.

Tulevaisuuden suunnitelmissa on lampolan laajennus, niin sanottu karitsakasvattamon rakentaminen. Samalla uuhimäärän saisi nostettua sataan.

Olen intohimoinen tarkkailija. Mittaan, tutkin ja vertailen. Näin yritän parantaa tuloksia, valinnalla ja karisinnalla. Indeksit ovat apuna, mutta eniten luotetaan omaan silmään ja näppituntumaan, kollegan sanoja lainaten ”pussihousuindeksiin”!

Vuonna 2012 meidät valittiin texelin jalostuslampolaksi, eli yksi päämäärä on nyt saavutettu. Yritän omalta osaltani kasvattaa ja edistää mahdollisimman lihaksikasta ja hyväkasvuista texeliä.

Texelissä arvostan eniten sen helppoutta. Rotu on yksinkertainen ruokkia, nopeakasvuinen, erittäin lihaksikas ja vähärasvainen. Emot ovat hyviä, voimakkaita synnyttäjiä ja huolellisia emoja. Karitsat ovat

erittäin elinvoimaisia ja vahvoja. Heti synnyttyään texel-karitsalla on vahva get-up-and-go -asenne, etsivät nopeasti tissin.

Aikuiset pässit ovat rauhallisia herrasmiehiä, tällainen alle 60-kiloinen rimppakinttukin pärjää niiden kanssa yksin kaikissa toiminna, niin kerinnät kuin sorkanleikkaukset sujuvat mukavasti.

Omissa jalostusvalinnoissani olen alkanut karsia liian suurta kokoa. Keskeinen lihaksikas eläin on paljon taloudellisempi, kuin valtavat suuret ruhjakkeet. Myös liian pitkät selät ja jalat ovat saaneet väistyä sopusuhteisten eläinten tieltä. Jos sen fileen pituudessa häviää, niin se kyllä tulee takaisin sen lyhyemmän fileen paksuudessa, piste.

Tulevaisuudessa tärkeä seuraava etappi on keinosiemennys. Sperman tuonti kiinnostaa Englannista, Irlannista, Skotlannista ja Hollannista, siellä on silmää hiveleviä texeleitä.

Ilokseni olen saanut huomata, että on paljon uusia innokkaita aloittelevia lammastiloja, joilla on uskoa tulevaan.

Jos saan vielä pienen kiitoksen sanan heittää, niin iso kiitos Leinosen Laurille, Aholan Velille ja Kankkusen Tuomolle, jotka ovat olleet ”oppi-isäni” koko lampuriuran ajan!

Lämmintä kesää ja hyviä kasvuja kaikille, toivottelee

Sarita Mikkonen

Suosaaren Texel
www.suosaarentila.fi
040 565 3581

**Rahtiteurastus, -leikkuu
ja -pakkaus.**

**Ostan myös lammasta ja
karitsaa.**

www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317

Valtakunnalliset Lammaspäivät goes ELMA-messut

9.-11.11.2012
Helsingin
Messukeskus

Torstai 8.11.2012

- Lampaat saapuvat ja majoittuvat Messukeskukseen

Perjantai 9.11.2012

- Viimeiset lampaat saapuvat
- Opintoretki Länsi-Uudenmaan lammastiloille
- Suomen Lammasyhdistyksen syyskokous
- sääntömääräiset asiat, mm. puheenjohtajan valinta kaudelle 2013-2015
- Pässihuutokaupan avaus
- Kojukoulutus

*Majoitus ja syyskokous Holiday Inn
-hotellissa Messukeskuksen kupeessa.*

Lauantai 10.11.2012

- ELMA-lammasnäyttely
- Miss ja Mr Lammas -kilpailu
- Toimintaa ja tuotemyyntiä Suomen Lammasyhdistyksen yhteisständillä
- Monipuolista ohjelmaa, mm. messulampaiden esittely ja käsittelynäytös
- Lampaiden rakennearvostelukoulutus

*ELMA-messujen
teemaeläimenä
vuonna 2012 on
lammas.
Tehdään tapahtu-
masta ikimuistoinen,
ja tuodaan eläi-
miämme sankoin
joukoin paikalle!*

Sunnuntai 11.11.2012

- Lampaankerinnän SM-kilpailut 2012
- ProAgria Lammas Show
- Toimintaa ja tuotemyyntiä Suomen Lammasyhdistyksen yhteisständillä
- Pässihuutokauppa sulkeutuu ja tulokset julkistetaan
- Lampaat lähtevät kotimatalle

*Ovet ovat avoinna myös Kädentaito-, Lemmikki-
ja Metsä-messuille sekä VM Motorsport Show:n
ja Outlet Expoon!*

Suomen Lammasyhdistyksen yhteisständillä on tarjolla myynti- ja esittelypaikkoja yhdistyksen jäsenille alennettuun hintaan. Varaus- ja hintatiedot julkaistaan syksyllä.

Tarkempi ohjelma, hintatiedot ja osallistujien ilmoittautumisohjeet julkaistaan Lammas & vuohessa 4/2012 sekä Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivuilla. Tapahtumaan ilmoittaudutaan viimeistään 22.10.2012.

Lammasnäyttelyt

ELMAN yhteydessä järjestetään *kaksi korkean profiilin lammasnäyttelyä*. Luvassa on mainetta ja kunniaa sekä runsaasti medianäkyvyyttä. Kaikki ilmoitetut lampaat rakenne- ja laatuarvostellaan sekä kantakirjataan. Parhaat palkitaan!

Näytteille voi asettaa aikuisia ja nuoria päsejä, kaikenikäisiä uuhia sekä uuhia karitsoineen. Arvosteluluokat muodostetaan ilmoittautumisten perusteella.

Edellytykset: rekisteröinti Eviraan, tuotosseuranta, MV3-status, voimassa oleva scrapie-to-distus, ei ORFia tilan eläimissä viimeisen 12 kk aikana. Eläimet ovat paikalla koko näyttelyn ajan. Tarjolla kuivaheinää, vettä ja kuivikkeita. Omistajat vastaavat väki- ja erikoisrehuista.

Osallistumismaksu 30 €/lammas (myös uuhi karitsoineen), tilan seuraavat eläimet 25 € (alv 0%). Hinta sisältää kantakirjauksen. *Ilmoittautumiset* tilakohtaisista eläinmääristä Eila Peitsille viim. 10.8.2012: eila.peitsi@proagria.fi / 020 7472 404. Eläimet yksilöidään myöhemmin, mutta lukumäärätieto tarvitaan jo nyt, jotta karsinasto voidaan mitoittaa oikein.

ELMA-pässihuutokauppa

Näyttelyyn voi ilmoittaa myös myyntipäsejä. Tapahtuman kuluessa päseistä tehdään kirjallisia ostotarjouksia. Korkein tarjous on nähtävillä myytävän eläimen karsinan luona. Sunnuntai-iltapäivään mennessä jätetty korkein tarjous voittaa, ja pässi vaihtaa omistajaa. Ei välityspalkkiota!

ELMA

Lammas- ja Vuohijalostuspäivät 7.–8.9.2012

Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoentie 525, Ilmajoki

PERJANTAINA 7.9.2012

klo 10.00–10.45 ja 13.00–13.45

Eläinaineksen kehittäminen -koulutus

huutokauppakeskus, Milla Alanco, ProAgria E-P

klo 10.00–12.15

Kilikoulutus

● Syntymä ja kasvatus

luokka 7, hinta 20 e + alv 23%.

klo 10.30–13.00 Lounas Amicassa

klo 13.00–17.15

Koulutuspaketti lammas- ja vuohitallisille,
auditorio, Ilmoittautumiset etukäteen.
Koulutusaiheet, 45 min/aihe:

- Tilan johtaminen
- Tuotteiden hinnoittelu
- Markkinointi
- Tilan imago
- Työhyvinvointi

Pakettihinta 30 e + alv 23%.
Osallistu kaikille tai yksittäisille
luennoille.

klo 16.30–18.00 Päivällinen Amicassa

Rentoa illanviettoa,
mm. sauna ja grillausta.

Yöpyminen varataan suoraan koululta
p. 020 124 5700.

LAUANTAINA 8.9.2012

klo 7.30–8.30 Aamiainen metsäluokassa

klo 9.30 **Huutokaupan avaus ja tutustumista
myytäviin eläimiin**

klo 10.00–15.00

Markkinatori

klo 10.00–10.45

Suoramyyntin vaatimukset

navettaluokka, Asta Asunmaa, Maa- ja kotitalousnaiset

klo 10.45–11.15

Paimennusluento

navettaluokka, Suomen Paimenkoirayhdistys

Lounasmahdollisuus alueella

klo 11.15–12.00

Lampaan ruhon osat ja niiden hyödyntäminen

navettaluokka, Asta Asunmaa, Maa- ja kotitalousnaiset

klo 12.15–12.45

Kilien Junior handler -kilpailu

Ilmajoen 4H-yhdistys, Suomen Vuohiyhdistys

klo 12.45–13.15

Paimennusnäytös

klo 13.30– n. 15.00

Pässihuutokauppa

Navettaluokan luennot (la) 10 e/hlö/luento + alv 23%.
Ilmoittautuminen luennoille ja markkinatorille 31.8. mennessä
p. 040 199 0143 tai elina.vainio@proagria.fi

Katso tarkemmat ohjelmat: www.proagria.fi/ep

Pässihuutokauppa 2012

La 8.9.2012 klo 13.30 lähtien, Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoentie 525, Ilmajoki

Pässihuutokauppa on mainio tilaisuus myydä ja ostaa eläimiä. Ostajia on useana vuonna tullut eri puolilta Suomea.

Pässien ilmoittaminen huutokauppaan 15.8.2012 mennessä:

Milla Alanco puh. 040 706 0558 tai sähköpostitse milla.alanco@proagria.fi
tai kirjeitse ProAgria Etelä-Pohjanmaa/pässihuutokauppa, Huhtalantie 2,
60220 Seinäjoki. Eläintietolomake löytyy www.proagria.fi/suomenlammas-yhdistys tai voit tilata sen myös lammasneuvojilta.

Myytavilla eläimillä tulee olla tehtynä kaikki tuotostarkkailun punnitukset
(syntymäpaino, 42 pv paino ja 120 pv paino). Tallenna eläintiedot WebLammas-
ohjelmaan 15.8. mennessä, jolloin indeksit ehtivät huutokauppaluettelo.

Ilmoittautumisen jälkeen on lähetettävä etukäteen voimassa olevat maedi visna M3
ja scrapie -todistukset. Järjestäjä lähettää osallistujille huutokauppaluettelon
ja ohjeet noin viikkoa ennen huutokauppaa. Osallistumismaksu on 30 e/eläin,
sis. alv 23%, seuraavat eläimet samalta tilalta 25 e/eläin.

AIKATAULU:

Pe klo 9.00-15.30 Eläinten vastaanotto ja arvostelu
huutokauppakeskuksella

La klo 9.30-13.00 Myytäviin eläimiin tutustuminen
13.30- Huutokauppa

Tervetuloa!

Tapahtuman järjestää:
ProAgria Etelä-Pohjanmaa/
Monipuolinen lammas ja vuohi -hanke